

Ringen rundt Tyskland trekkes sammen, tilsynelatende i rykk, men allikevel jevnt og sikkert. I disse dager oplever vi efterdønningene etter de to store rykk: Befrielsen av Paris og Romanias sammenbrudd. Hva som er viktigst av disse to begivenheter er det vanskelig å ha noen sikker mening om på det nuværende tidspunkt, men vi kan jo ta det første først:

Paris er nu helt befridd, selv om det ennu av og til kan høres enkelte skudd fra desperate franske quislinger så høyt som i S. soldater som har gjemt sig vekk. Den tyske kommandanten underskrev fredag våbenstilstandsokkuperten, og skrev samtidig under på en erklæring om at de tyske tropper som ennu gjorde motstand i byen skulde behandles som frantirører. Da general du Gaulle søndag skulde overvære en takkegudstjeneste i Notre Dame blev det skutt mot ham med maskingevær fra galleriet. Han blev ikke truffet. Gjeringmennene blev straks grepet. Krigsoperasjonene i Frankrik ellers er preget av de alliertes press langs hele Seinen og i de siste dage også ved Marne.

Belgiske tropper langs kanalkysten har tatt Honfleur og nærmer sig selve Seinemundingen. Le Havre er innen skuddvidde og beskyttes med artilleri. Åpningen i lommen vest for Seinen er redusert til 5. km., men det er grunn til å tro at det er lyktes de fleste tyskerne å komme sig over elven, men med meget store tap. Nermere Paris er de allierte gått over Seinen på flere steder, og fortropper skal stå over 40 km. fra elven. På den andre siden av hovedstaden er tropper som rykker frem langs Seinen kommet forbi Troyes. Andre amerikanske tropper er gått over Marne ved Meaux. Det er det tredje Marne-slag i moderne krigshistorie. Tyskerne tapte også de to forige, det første i 1914 og det annet i juli 1918 som innledet sommeroffensiven som førte til Tysklands sammenbrudd. Tropper fra Middelhavet er nådd frem til det Sveitsiske grense utenfor Geneve. Briancon på den fransk-italienske grense er erobret. På marsjen op Rhonedalen er de allierte kommet til Montelimar. I Marseilles og Toulon er det sågodtsom slutt på all motstand. Hittil har de allierte tatt over 30 000 fanger siden de gikk iland i Syd-Frankrik for 14 dager siden.

Østfronten.

I Romania stormer to russiske armeer gjennom Galatzåpningen etter å ha tatt Galatz og Focsani på hver side av åpningen. Målone er Ploesti og Bukarest. Tyskernes motstand virker etterhvert tilfeldig og synes å være brutt. Romanerne er fullstendig herre i Bukarest, og har hittil tatt 12 000 tyskere tilfange. Russerne har tatt over 130 000 fanger, men det er uklart hvor mange av disse er tyskere og hvor

mange romanere. Som rimelig kan være har den plutselige omstilling tatt litt tid for romanerne, men det ser ut til at de nu slutter helt opp i kampen mot tyskerne. På fronten vidre nordover fortsetter offensiven mot Karkau, og nye tyske motangrep ved Varsjava er slått tilbake av russerne som har bedret sine stillinger. I Estland har russerne erobret Dorpat. Det ser ut til at virkningene av det romanske sammenbrudd vil melde sig fort. Bulgaria har bedt om våbenstilstandsbetingelser og forhandlinger pågår. Imens har bulgarne meldt tyskerne at alle tyskere som ikke frivillig blir trukket ut av Bulgaria vil bli internert. Ungarns tidligere sendemann i London har sent Horthy et telegram og på vegne av tidligere ungariske diplomater bedt ham søke fred med de allierte.

Fra Finland foreligger intet nytt annet en tydelige tegn på utålmodighet blandt befolkningen.

Sørfronten. Jevnt press mot Gotha-linjen. Polske tropper ved Adriaterhavet står ved Fano.

Før sin avreise fra Italia hadde Churchill konferanser med marskalk Tito og general Maitland Wilson om koordinering av krigen på Balkan.

LUFTKRIGEN. I siste weekend har de alliertes flyangrep mot Tyskland nådd et nytt høydepunkt. Fra baser i Italia og England har bortimot 2000 tunge bombefly, ledsaget av mange flere jagere, vært i stadig aksjon mot mål i Tyskland. Det er fremdeles olje-målone som er i forgrunnen. Natt til søndag angrep bombere fra England Königsberg, mindre enn 20 mil fra den russiske front. De fløi tilbake til England. Samme natt kastet engelske fly 1700 tonn bomber mot Kiel. Søndag angrep engelske nattbombere for første gang Tyskland i høilyd dag da 500 Lancasters med følge av mer enn 1000 Spitfires bombet en oljefabrik i Ruhr. Ingen av flyene gikk tapt. Den tyske jagermotstand har idetheletatt vært ubetydelig de siste dagene, selv langt inne i Tyskland.

DANMARKS FRIHETS Kamp.

Idag - 29. august - er det ett år siden tyskerne overtok helt i Danmark. I den anledning har de samlet store styrker politisoldater i landet, og truffet omfattende forberedelser for å få anledning til å slå ned motstandsbevegelsen. De har i de siste dager foretatt de groveste provokasjoner og slått op forskjellige falske plakater med oppfordring til streik og andre demonstrasjoner i anledning av dagen. De er imidlertid blitt gjennomskuet, og Frihetsrådet har sendt ut en alvorlig appell til alle dansker om å vise den største tilbakeholdenhet. Vi viker ikke tilbake for kampen, men vi vil selv velge tidspunktet." Frihetsrådet oppfordrer alle til å innskrenke demonstrasjonene til 2 minutters stillhet kl. 12 idag.

SEND AVISENE VIDERE, MEN HUSK PÅ HVAD SOM STÅR PÅ SPILL.

ARBEIDSMOBLISERINGEN.

Gøbbels's femte totalmobilisering er nu også nådd til Elsass og Tsjekkoslovakiet. I Elsass skal alle resturanger øeblikkelig avgi alt sitt personale til krigsviktig produksjon, og i Tsjekkoslovakiet skal særlig teaterfolk og kunstnere redde Tyskland. Men her i landet? Det er stille med mobiliseringen av flere årsklasser. Til gjengjeld utfoldes det en desto livligere virksomhet for å bryte fronten med aksjoner mot de enkelte. Arbeidsdirektoriatet har sendt ut en skrivelse til arbeidskontorene hvor distriktskontorene pålegges å opnevne særlige utvalg innen hvert arbeidsområde til å gjennomgå bedriftene med sikte på å bringe på det rene den arbeidskraft som direkte kan frigjøres for annet arbeid. .... Blandt bedrifter innen nevnte bransjer bør først behandles de som ikke har oppfylt sin meldeplikt. .... Representanter for disse utvalg, ledsaget av 2 hirdmenn, er begynt å opsøke bedriftene, utstyrt med fullmakt fra riksslavedriver Astrup

I Oslo har flere mindre firmaer, særlig blandt håndverkere, fått stengningsvarsel. I enkelte større firmaer er sjefene innkalt til Victoria terrasse og krysseksaminert om sine bedrifter. Slavodriverne prøver sig tydeligvis frem. Desto viktigere er det at fronten holder. Også når det gjelder bedriftslederne er saken naturligvis helt klar: Arbeidsmobiliseringen må motarbeides med alle midler. De utskrevne som selv tar et nasjonalt standpunkt må hjelpes på alle måter. Registreringskjemaer må ikke utfylles. Under den personlige pågang som bedriftslederne nu er utsatt for må de ikke under nogen omstendigheter gi oppgaver eller opplysninger som letter fienden i hans utskrivningsarbeide, men gjøre direkte og aktiv motstand. Denne motstand kan anta forskjellige former, og hver enkelt bedriftsleder må ut fra sitt kjenskap til bedriftens spesielle forhold finne den mest effektive motstandsform.

Forøvrig er det under trykking en million registreringskort med rubrikker for alle mulige opplysninger om våre muligheter som slaver. Disse skal troligvis utfylles av arbeidskontorene og må vel derfor være et ledd i mere langaktige planer. For de årsklasser - og andre - som er i dekning på grund av mobiliseringen, gjelder det fremdeles at de som kan, må skaffe sig arbeid eller annet tilfredsstillende ophold i sikre

SISTE.

Nyhetene fra London fredag morgen.

Det er idag fem år siden Hitler slapp krigen løs. Fremtiden fortøner sig unektelig litt annerledes for ham idag enn den gjorde dengang. Britiske og kanadiske styrker har etablert et fast brohode nord for Somme. Baser for V 1 blir etterhvert ryddet. Amerikanerne er gått over Mause. Andre avdelinger står bare 15 km. fra den belgiske grense. I Rhonedalen har de allierte passert Valence. Russerne rydder op i området omkring Ploesti og Bukarest. De mottas med stor begeistring av romanerne. Andre russiske avdelinger står ved den bulgarske grense. På 11 dager har russerne tatt 186,000 fanger. Siden juni har 34 tyske generaler overgitt sig på østfronten. På varsjava-fronten er nye tyske angrep avvist. Radzimyjn er tatt. Allierte fly har bombet mål i Ungarn og Jugoslavia. Inatt Düsseldorf.

distrikter. Alle andre - som ikke deltar i organisert arbeid - bør snarest komme sig til Sverige. Det er bruk for dem der. Hva rasjoneringskortene til disse angår, har myndighetene nu forandret taktikk. Whist har 29. august sendt ut følgende til forsyningsnevndene:

Næringsministeriet innskjerper at forsyningsnevndene ved utdeling av rasjoneringskort for 24. kortperiode etter gjeldende bestemmelser plikter å levere ut kort til alle norske borgere som ikke blir forpleiet i felleleshusholdninger. Betingelsen for utlevering er som tidligere bare at vedkommende står opført i rasjoneringsregisteret og kvitterer for mottak av kortet enten ved levering av omslagskortet for foregående periode eller ved særskilt kvittering på vanlig papir, jfr. sirk. telegr. av 11. aug. d. å. Det er heller ingen forandring i de gjeldende regler for avhentning av kort ved fullmakt. Undertegnet Alf Whist.

Det kan etter dette ikke være noen grunn til at ikke alle får hentet sine rasjoneringskort selv om de ikke fikk noen i forrige periode. Men vi tilråder dem som er i faresonen at de ikke møter frem selv, men gir en annen fullmakt til å hente kortene.

Ikke Marvoll

I vår omtale av arrestasjonene innen n.s. forleden hadde vi beklageligvis forvekslet firmaet Marvoll Hauge med Chr. Hauge & Co. Det er det siste som er nasistisk.

Innsirklingen av Tyskland fortsetter med u-svokket fart. Fra Romania meldes torsdag ettermiddag at russerne står innenfor synsvidde av Bukarest, etter å ha lagt Ploesti bak seg. Dermed er Romnias siste og største oljekilder rovet ut av tyskernes herredømme.

Utsendinger fra Romania, England og U.S.A. er kommet til Moskva for å avgjøre de endelige våpenstilstandsbetingelser.

I Ungarn har tyskvenlige elementer ennå overtaket, og den nye offisersregjering har erklært "øket krigsinnsats" som sin hovedoppgave.

I Frankrik fortsetter den militære utvikling med rivende fart. Tyskerne har ikke gjort noe forsøk på å holde Seine-linjen, og har også opgitt Rouen. Engelske panserstyrker er nådd fram til Amiens etter å ha rykket fram 100 km. på 48 timer. Amerikanerne har tatt Laon nord for Reims, ca. 50 km. fra den belgiske grense, og langt mot øst har de nådd til St. Dizier, 100 km. fra Metz og 140 km. fra den tyske grense. Eisenhower meddelte igår at general Bradley har overtatt kommandoen over de amerikanske armer direkte under Eisenhower, likestillet med Montgomery. Dette hadde lenge vært bestemt og var ingen underkjennelse av Montgomery som Eisenhower gav sin varmeste anerkjennelse. Denne oppdeling av kommandoen, sett på bakgrunn av de militære operasjoner kan kanskje tyde på at Eisenhower, samtidig med en storstilet knipetangoperasjon mot tyskerne i Frankrike nord-østre hjørne, også vil rette et støt direkte mot Tyskland på den nordlige del av den fransk-tyske grense.

Fra de enkelte fronter:

Vestfronten: Allierte styrker rykker over Seinen på en bred front mot Pas de Calais-området. Onsdag rykket kanadiserne inn i Rouen hvor de tok et stort bytte. I det området som nu blir omringet nordvest for Amiens ligger også en rekke av utskyttingsbasene for V. 1. Hele vestsiden av Seinen er nu ryddet for tyskere, undtatt noen få motstandslokker ved Rouen, og de allierte følger etter parallelt med de retirerende styrkene, og nærmer seg faretruende. Nord-øst for Paris rykker amerikanerne frem og inntok Soissons tirsdag. De rykket hurtig videre i samme retning og erobret Laon torsdag og står allerede 24 km. nord for byen. En annen amerikansk styrke befridde Reims samme dag, og står 16 km. nord for. Sørøst for Paris går den 3. amerikanske arme i retning av Metz og Maginotlinjen og har erobret St. Dizier østfor Marno. Det er det østligste punkt som er nådd hittil. I Syd-Frankrik fortsetter de allierte forfølgelsen av den 19. tyske arme oppover Rhod-

dalen med store tap for tyskerne. Området bryv de tidligere inntatt, og er for en stor del besatt av innlandsstyrkene og ligger mot nord sprer allierte styrker sig i vifteformering ut-overhvert adkomstveiene til Rhenen. Torsdag blev Montelimar inntatt, 40 km. syd for Valence. Ved rivieraen har de gått gjennom Viza og står bare 20 km. fra den italienske grense. Franske tropper har sperret de to St. Bernhardspassene og stengt all tysk trafikk fra Italia til Frankrik. Når nu general Alexander for alvor angriper Gotalinjen har general Wilson sperret enhver retrettmulighet for Kesserling i vest, og i øst vil Titos tropper ta imot ham. Den eneste tilbakevei er over alpine og med det allierte flyvåben over sig vil transporten av tropper over disse fjellpassene bli en hasardiøs oppgave. Siden offensiven i Frankrik begynte har tyskerne tapt 370 000 mann.

Forøvrig meldes det at De Gaulles provisoriske regjering er kommet til Paris fra Algire. Samtlige som har vært ansatt i det franske utenriksministerium er avsatt.

Østfronten: Ikke noe kan stanse russernes videre fremgang oppover Balkan. Bukarest er innenfor synsvidde. Onsdag blev Constansia ved Svartehavet inntatt av sjø- og landstridskrefter og et større lager av krigsmateriell blev erobret. Torsdag erobret tropper fra den 2. ukrainske arme Ploesti, sentrum for oljefeltene i Romania. Tyskerne satte oljeammuleggene i brand, men takket være Rumenske mekanikere blev skaden snart begrenset. Russerne tok tirsdag nye 15 000 fanger. 34 tyske generaler er tatt siden sommeroffensiven.

Italia: Her er det fortsatt fremgang mot Gotalinjen og allierte tropper har snart nådd inn i de indre forsvarsverker. Bibbionna i Apenninene blev inntatt onsdag. Syd for elven Foglia har polske tropper inntatt byen Pesaro. Et alminnelig angrep over hele fronten er nær forestående.

Slovakia: Slovakiske friskarer er i åpen kamp med tyskerne som den nye marionettregjering har tilkalt og de behersker hele landet. Heftige grensekamper pågår i vest.

Ungarn: Det er brutt ut jernbanestrek i Ungarn. Personalet nekter å frakte tyske varer.

Jugoslavia: Tito melder at det befridde området strekker sig helt frem til Save og Donau, og de har snart kontakt med russiske styrker. De rykker nu mot Belgrad.

Den Bulgarske fredsdelegasjon er kommet til Cairo for videre forhandlinger.

EXPLOSJON PÅ BYGDØY.

Natt til torsdag eksploderte og brendte tyskernes bensinlager ved Bygdøy skole. Det var 2-3000 liter som var lagret på fat like utenfor skolen, som tyskerne har brukt helt siden 1940.

STRIKE - RYKTER.

Vi har tidligere framholdt at vi må være forberedt på å ta en ordentlig tårn før Norge før Norge igjen er vårt. Vi har også framholdt at vår egen innsats kan spille en stor rolle i det avgjørende øieblikk, og at vi derfor må forberede oss, - psykisk og fysisk. Men det er ikke noe ledd i den psykiske forberedelse å lytte til - og spre videre - de ryktene om trafikkstreik og/eller generalstreik som virret rundt de siste dagene i forrige uke. Enhver som vil tenke sig litt om, kan si til sig selv at streik idag er et før farlig våpen til at det kan taos i bruk for et par flakske brennevinns skyld.

Det er sansynlig at ryktene er satt ut av tyskerne i håp om å få røkt ut eventuell organisert motstand. Det vilde passe dem godt å få uskadeliggjort oss nu, før den avgjørende kamp om Norge tar til. Men vi må ikke la oss pelakkene. Skal vår innsats få noen verdi må den komme i rette øieblikk - og det er først etterat militære operasjoner er igang. Da skal vi slå til - også med generalstreik. Da vil det også bli bekjentgjort så tydelig at det ikke vil være noen tvil. Inntil da må vi forberede oss. Men det er dårlig forberedelse å lytte kritikkløst til alle rykter som svever.

VÅPENSTILSTAND I FINNLAND.

Marskalk Mannerheim sendte mandag morgen ut ordren: "Ildon opphører" til alle finske tropper.

Forut for dette gikk følgende begivenheter: Finland spurte om Russland vilde ta imot en finsk fredsdelegasjon. Russerne svarte at de skulde være villig til det hvis Finland brøt den diplomatiske forbindelse med Tyskland og sørget før at alle tyske tropper var ute av Finland, eller internert, innen 15. september. I tilfelle tyskerne måtte avvebnes var russerne villige til å hjelpe til med det. Finland erklærte sig enig og spurte samtidig om Russland vilde gå med på at fiondtlighete nepå den sydlige del av fronten som holdes av finnene, opphørte fra mandag morgen. Dette gikk russerne med på.

Det meldes fra Stockholm at sjefen for de 160 tusen tyskere som står i Nordfinland, general Randolisch, har lovet å trekke sig ut av Finland innen den fastsatte frist. Det synes også at han vil kunne klare å få treppene ut, men

SISTE.

Nyheterne fra London tirsdag morgen.

2. britiske arme fortsetter gjennom Belgia i voldsomt tempo. Antwerpen blev befridd igår ettermiddag og idag er treppene langt inne i Holland hvor Breda er nådd. Store tyske troppstyrker ved Kanalkysten er hermed avskåret tilbaketoget til Tyskland. Britene har etterat de gikk over Seinen rykket frem mellom 50 og 60 km. i døgnet. Veiene er fuldpakket med tyskere på vill flukt mot Tyskland, lette mål for allierte fly og artilleri. Løngør syd er amerikanske tropper gått over Meuse på et nytt sted. Fra general Patton foreligger frundeles ingen nøyaktige opplysninger, men ubekreftede meldinger sier at hans styrker er gått over den tyske grense. Det siste som med sikkerhet vites om disse styrker er at de har tatt en by ved Metz mellom Metz og Nancy.

Efter vel tre døgns pause var V. 1 over England igjen imorges.

Fra Italia meldes om fortsatt fremgang på alle fronter.

Russiske og romanske tropper har inntatt Brasov i de transylvanske alper.

at han vil bli nødt til å etterlate sig en mengde materiell.

Hvilke følger vil den nye situasjon i Finland få for oss? Vil Hitler nu også trekke sine tropper ut av Norge? Hittil har han omhyggelig undgått å trekke sig tilbake i tide på noen front. Men når han nu praktisk talt bare har igjen Danmark og Norge utenfor Tyskland, kan det kanskje tenkes at han også vil komme til en slags fornuft. Men svært sansynlig er det vel neppé. Eisenhower har nylig i et intervju uttalt at han mente at tyskerne vilde bli nødt til å trekke sig ut av Danmark og Norge, og at de allierte isåfall vilde gjøre hvad de kunde for å forhindre det. Det vil vel i første rekke si med flåte og fly, men vi må også være forberedt på landgang. Landgangsoperasjoner kan også tenkes selv om tyskerne blir her, særlig med tanke på å forhindre at treppene fra Finland kommer til Tyskland. Slike operasjoner vil vel i tilfelle mest sansynlig bli rettet mot Trøndelag og nordligere distrikter.

Før sikkerhets skyld understreker vi at det ennå ikke foreligger noen tegn på slike operasjoner. Men derfor kan de naturligvis komme senere. Det gjelder å være forberedt.

OVERSIKT 1.-4. september 1944.

Vi burde heller komme ut to ganger om dagen istedet for to ganger om uken, med den farten det går nå om dagen.

Den siste store sensasjon er Bryssels befrielse. Søndag morgen kl. 3 var de britiske panserstyrker samlet i Douai like sør for den belgiske grensen, etter å ha rykket frem over 200 km. på 4½ døgn. Det ble gitt ordre til at neste mål var Bryssel og det måtte nåes innen kvelden. Med rekordfart jog panservegnene avgårde og allerede litt over to var førstemann fremme ved Bryssel. Selvs byen ble inntatt uten motstand fra tyskerne.

Britene jog videre og stod mandag middag bare 16 km. fra Antwerpen. Det ser med andre ord ut til at hele Belgia skal befries på et par dager, og uten kamp. Sjefen for 2. britiske arme, general Dempsey, uttaler i et intervju at den tyske øverkommando har mistet all kontroll over sine styrker i vest. De er i fullstendig oppløsning.

Belgiske innlandsstyrker åpnet veien for engelskmennene. Eisenhower har sendt ut en advarsel til tyskerne hvor han sier at de belgiske innlandsstyrker følger lovene for krig, og alle som ikke respekterer dem som soldater vil bli dømt. Belgiske representanter fra London er alt kommet til Bryssel, og regjeringen ventos å reise en av de første dager.

Amerikanske styrker som rykker frem parallelt med de britiske har passert Charleroi og er nådd frem til Namur. Lenger mot sydøst opererer general Patton i "security silence". Han har passert Mosel og etter ubekreftede meldinger skal både Metz og Nancy være tatt. Det kan bare være spørsmål om ganske kort tid før de allierte står ved Siegfriedlinjen fra Aachen til den sveitsiske grense. Amerikanske styrker fra Middelhavet står 16 km. nord for Bourg etterat Lyon ble tatt søndag. Mellom disse styrker som kommanderes av general Patch, er det bare 175 km. til general Pattons tropper. Hittil har de allierte tatt adskillig over 300 000 tyskere til fange i Frankrik.

Den provisøriske franske regjering holdt sitt første møte i Paris lørdag. De Gaulle arbeider for å skaffe dem et bredere grunnlag, og det ventos at den vil bli rekonstruert med et flertall fra hjemmefronten.

Kanadiske tropper som rykker frem fra Dioppe har passert Abbeville og rykker mot Calais. I Abbeville gjorde tyskerne forholdsvis kraftig motstand, men ble fort overvunnet av de allierte som satte over Somme på begge sider av byen. Det låter til at den britiske fremrykking i Nord-Frankrik har fått bukt med V 1, for siden fredag kveld har det ikke kommet noen flyvende bomber over England.

VER FØRE REDT PÅ Å TA BIN TØRN!

Sydfronten: Her er det også blitt fart på sakene igjennom. 8. arme er brutt gjennom Gethalinjen ved Adriaterhavet, er langt forbi Pesaro og står bare 10 km. fra Rimini med hele Po-slotta foran seg. På vestsiden er 5. arme brutt igjennom og står halvveis mellom Pisa og Via-roggio. De amerikanske styrker som rykker frem langs Middelhavet fra Frankrik står etter de siste meldinger 12 km. inne i Italia. I Alpene er amerikanske tropper rykket inn i Italia gjennom det lille St. Bernhardpasset. Allierte fly har bombet jernbaneanlegg ved Torino, Milano og Venedig. Langs den italienske riviera skal tilstanden nærme seg allmindeligg åpent opprør. I Jugoslavia har Titos styrker brutt alle de tre viktigste jernbaner sydover til Grekøland.

Østfronten: Denne fronten går nå snart i ott med sydfronten. Russiske styrker rykker inn i de ransylvanske alper, men andre rykker vestover mot Jugoslavia. Hovedstyrken samles langs Donau ved den bulgarske grense. Russerne har underrettet Bulgaria om at de ikke vil godkjenne en nøytralitet som gir tyskerne den minste hjelp, ikke engang gjennomreise for tyske tropper fra Rumenia. Samtidig venter Bulgaria på de engelsk-amerikanske våpenstillstands-betingelser. Den romanske delegasjon i Moskva har fått fullmakt til å undertegne våpenstillstanden med de allierte representanter.

Nordover er det for tiden stille, sammenlignet med de rivende begivenheter på alle de andre fronter. En engelsk flyver i Varsjava telegraferer til Times at den gamle bydelen har vært utsatt for et voldsomt bombardement av tyske kanoner og fly, men polakkene holder stand til tross for at hele bydelen nesten bare er en ruinhaug. Av en sivilbefolkning på 100 000 mennesker innenfor området regner en med at halvparten er drept eller såret. Utenfor Varsjava sulter titusenvis av polakker ihjel i konsentrasjonsleirer, for tyskerne gir dem hverken mat eller vann. Polske soldater som blir tatt til fange blir uten videre skutt ned.

EISENHOWER: Norgs frihetsdag nærmer seg. En representant for general Eisenhower talte igår i radio til de okkuperte land i Nordvest-Europa. Han sa til Belgia og Luxembourg: Frihetens time er kommet, slå til. Til Holland og Norge: Frihetens dag nærmer seg. Hold ut!

Tilslutt bragte han en hyldest til de franske innlandsstyrker og den franske befolkning for deres storartete innsats under befrielsen. **UTENLANDSKE MELDINGER OM KAMPER I NORDNORGE ER IKKE BEKREFTET PÅ ANSVARLIG HOLD I LONDON.**

N O R G E .
Nr.34 8. september 1944.

Mappe 46
Ekspl. 34 S
Dato 8.9.44.
Avt. 3A-786/44
nr. 5579

BLENDINGEN OPHEVES!

Fra London meldes at i løpet av de kommande ti dager vil det bli gjennomført omfattende lettelsler i mørkloggingen i England. Samtidig vil brandvernet og det sivile luftvern bli innskrenket. Edelig vil Hjemmovernet bare bli opprettholdt som en frivillig institusjon, og de mange mobiliserte mannskaper overført til produktiv virksomhet. Det understrekes at disse forholdsregler på ingen måte betyr at englenderne nu vil ta det med ro, men bare at forholdene nu har gjort det mulig å foreta en omlogging til ennu kraftigere innsats.

Med enklere og tydeligere ord kan fortellingen om Görings Luftwaffes uendelige nederlag ikke berettes.

NYE LINJER I ARBEIDSMOBILISERINGEN.

quislingene strever og strever for å skaffe sine tyske herrer slaver til å forlenge krig, men den enige hjemmefronten blir stadig utvilsomt mer og mer på dem. Nu har de kastet alle hemninger tilside og er begynt den rene shanghai-ing etter de beste sjørøvermetoder. På Lillehammer blev tirsdag middag 32 yngre menn grepet på gaten, og samme aften sendt nordover, offisielt til "grubearbeid i Nord-Trøndelag". Deres pårørende fikk alle nådigst lov til å komme ned med mat og klær på stasjonen ved avreisen.

Føbedrift her i byen som søkte arbeidskontoret om godkjenning for et par nye arbeidere fikk til svar at de ikke kunde bli godkjent så lenge firmaet ikke hadde sendt inn de pålagte skjemaer.

Men hvorfor skal vi egentlig bry oss mere med arbeidskontorene? Vi har greid oss før uten deres hjelp, og vi kan greie oss ennu bedre nu da disse kontorer bare har en oppgave: å skaffe arbeidskraft til tyskerne. La oss derfor være enige om å holde oss utenom arbeidskontorene i alle avtaler om arbeid.

Efter arbeidsdirektoratets plan skal disse bedrifter "gjennomgås" først:

I. Fabrikker som fremstiller kosmetikk og toaletartikler, lampeskjermar og stativer, lokotøy, portefølje og etuier, reiseeffekter og rammer, reklameartikler, souvenirs, hansker, flagg og flaggduk, støvsugere, plisseer og broderier, sjokolade og sukkerverar, teknisk-kjemiske artikler, belter, slips og skjorter, mål og vekter, trevarer, konfeksjon, trikotasje og sportsartikler.

II. Nesten alle håndverksbransjer.

III. Detalj, engros og agenturforretninger innen manufaktur, tobakk, skotøy, jernvarer, biler, glass og skotøy, kontormøbler, kostymer, reiseartikler.

OBS! OBS! Tysk Telegrambyrås militærmedarbeider idag: **DEN TYSKE LEDELSE HAR OPNÅDD HVAD DEN ØNSKET I VEST!**

Sisto:

NYHETENE FRA LONDON FREDAG MORGEN.

De allierte har etablert fem sterke brohoder ved Mosel. Amerikanerne har bosatt 80 km. av Mosels vestbredd. Fortropper fra 3. og 7. amerikanske arme har fått føling med hverandre i Belfort-området.

I Italia trekker tyskerne sig tilbake på midt- og vestavsnittet.

Russerne har fortsatt fremgang i Bug-Varsjava-avsnittet.

Den tyske sendemann i Bukarest har begått selvmord. Romanias utenriksminister melder at Romania er i krigstilstand med Ungarn da Ungarn nekter å avstå Nord-Transylvania. Offensiven mot de tyske retrettlinjer på Balkan fortsetter. Alle jernbaner i Jugoslavia er avskåret. 20 tyske divisjoner er isolert. 3000 tyskere blev tatt tilfange i Romania igår.

ler, musikk, parfyme, skraphandel, pels, kunst, antikviteter, blomster og agenter for næringsmidler.

SLAGET OM LONDON OVER - V I EN FIASKO.

Samtidig med at britiske tropper rykker frem langs Kanalkysten og ødelegger basene for Hitlers store triumf V1, offentliggjøres i London resultatet av kampen mot de flyvende bomber. Disse resultater viser at terrorvåpnet har slått feil. I de 80 dager angrepet varte blev det avfyrt ca. 8000 bomber. Av disse rammet 2300 London, nesten halvparten blev skutt ned og resten nådde ikke frem. Tallet av nedskutte bomber var stadig stigende. I siste uken nådde bare 9% London, 70% blev skutt ned og resten nådde ikke frem. En dag blev 97 av 101 bomber skutt ned. I alt er 1900 skutt ned av jagere og 1560 av luftvernet, mens 279 blev ødelagt av spreballonger. Til å begynne med blev et menneske drept av hver bombe, på slutten et av hver tredje bombe. Kampen mot basene har kostet 450 fly med 2900 mann. I alt er kastet 100,000 tonn bomber mot anleggene. Av de mannskaper som betjente luftvernet var nesten halvparten kvinner.

EKSPLOSJON PÅ VÅLERENGA INATT.

Ved ett-tiden inatt intraff flere voldsomme eksplosjoner i tyske lager på Nordmannsløkka på Vålerenga.

Onsdag var det 3 måneder siden-invasjonen blev satt igang, og det kan jo være en passende anledning til å se litt på Tysklands stilling i øieblikket. Hele Frankrik er befridd bortsett fra de nærmeste grenseområder til Tyskland, Brest og de viktigste kanalhavnene som alle er isolert. Det er tydelig at tyskerne i disse havnebyer vil kjempe så lenge som mulig for å utsette at de allierte skal få ta dem i bruk. Størstedelen av Belgia og litt av Holland er befridd. I områdene fra Aachen til Strassbourg gjør de allierte sig klar til å gå løs på Sigfriedlinjen. Lenger syd er 7. amerikanske arme iført med å lukke Belfort-åpningen foran den flyktende general Blaskowitz's hærgruppe. En har av og til nesten tvilt på denne hærgruppes eksistens, men den har ihvertfall vist sig i omkring 60 000 fanger som de allierte har tatt i Syd-Frankrik siden invasjonen der. Fra Tyskland meldes om en voldsom propaganda for å få grenseboerne til å gå mann av huse for å ta imot vinden og fra Sveits meldes at tvangsutskrevne kvinner og barn graver skyttergraver i grensedistriktene.

Hvilke chanser har så tyskerne for å holde Siegfriedlinjen? Militære eksperter regner ut at det trengs en million mann til å bemanne den fuldt ut, eller 50 fulstendige divisjoner. Disse har Hitler ikke. En regner med at han kan skrape sammen omkring 10 divisjoner fra reserver i Tyskland og hertil kommer restene fra de kaste armeer i Frankrik. En mener også at Sigfriedlinjen ikke er blitt vesentlig modernisert siden 1940 og ikke vil kunne stå mot de alliertes artilleri og bomberegner. Men om altså Sigfriedlinjen ikke vil by på noen uoverstigelige hindringer må en allikevel være forberedt på at de allierte må ha noen tid til å føre frem tilstrekkelige forsyninger til hovedangrepet. Deres eneste store havn er fremdeles Cherbourg og avstanden herfra til grensen er over 600 km. på delevis ødelagte veier og jernbaner.

Et alvorligere problem for de allierte mener en at det vil være om Hitler greier å gjennomføre sitt krav om fortsatt geriljakrig i Tyskland etterat de tyske armeer er defenstivt slått. Det vil kreve en hel omlægning av taktikken. Det meldes at Hitler har sammkaldt et møte av sinat generaler og partipamper for å drøfte den militære og politiske situasjon. Det er neppe sannsynlig at de vil beslutte å kapitulere, men på den andre siden gjenstår det å se om de virkelig vil legge Tyskland øde.

På de andre frontene ser det ikke bedre ut for Tyskland. I syd har de allierte brutt gjennom Gotha-linjen ved Adriaterhavet. På Balkan er tyskerne nådd frem til Jugoslavia og 150 000 tyskere i Crokenland og på de greske øyer trues med å bli avskåret. På selve østfronten er russerne brutt gjennom mellom Varsjava og øst-Preussensen.

Fra de enkelte frenter:

Vestfronten: I Belgia rykker engelskmennene ut og Ostende, Gent, Courtrai og Ypres er befridd. Fra Namur går engelske og amerikanske

tropper til angrep mot øst og nord-øst på lre front. Om operasjonene i Holland sies det ingenting. Også om 3. amerikanske armers operasjoner sies det lite. Offisielt meldes bare at de angriper øst og nord-øst for Verdun. Pressedinger forteller at de har tatt mesteparten av Nancy og er gått over Mosel. Den tyske motstand her er hårdere enn den har vært siden Seinen. 7. amerikanske arme som kommer fra Middelhavet nærmer sig Besancon og åpningen mellom de amerikanske tropper er bare vel 50 km. Chalon er befridd av franske tropper.

Sydfronten: 8. arme kjemper sig mot hard motstand frem mot Rimini. På frontens midtre og vestre deler er det tegn til at tyskerne trekker sig tilbake, antaglig av frykt for å bli angrepet i ryggen etter gjennombruddet i øst. Russiske tropper har tatt Craieva er er gått over den jugoslaviske grensen. Jugoslaviske friskarer presser på for å få kontakt. Tito melder at tyskernes hovedforbindelser med Grekenland, banen mellom Belgrad og Zagreb er brutt på 150 steder.

Moskva har ennå ikke gitt noe svar på den hollandske anmodning om våbenstilstand.

Østfronten: Russerne har åpnet en ny offensiv mellom Varsjava og øst-Preussen og har erobret Ostrolenka og nådd frem til Narevelven på bred front. Tyskerne er gått til kraftig angrep på polakkene i Varsjovas sentrum som nu forsvarer sig med våben såvel fra Russland som fra England og Amerika. Ellers ser det ikke ut til at det polske spørsmål er kommet vesentlig nærmere løsningen. Den polske forsvarssjef i London sendte i begynnelsen av uken ut en dagsordre hvor han kom med en rekke skarpe uttalelser om de alliertes hjelp til de polske friskarer, og som har vakt et meget pinlig inntrykk i London. I et av de engelske kommentarene heter det at en håbet at den polske regjering nu snart vilde se sig istand til å føre den utrensning innen sine nærmeste omgivelser som måtte til forat problemene vilde kunne løses.

Den polske frihetskomite i Lublin har på det skarpe angrepet statsminister Micholajczics forslag til russerne til en løsning. På grunnlag av de mangelfulle opplysninger som kommer mening om hele saken, men det ser ihvertfall til at den ennå har et stykke igjen til sin

Fra Sveits meldes om mytteri i en garnison ved Berlin, og om uroligheter i flere andre byer.

Den største konvoi som noengang har seilt over havet er kommet til England med over 1 million tonn last.

Ubekræftede rykter påstår at Rommel skal etterstrø Goebbels som rikshovedstadsluftbeskyttelsesøverstbefalhavende i Berlin. Goebbels har nemlig ingen erfaring når det gjelder ørkenkrig.

Hitler tenker å trekke seg tilbake etter krigen og søke stilling som lokomotivfører. Derfor bruker han tilbaketoget å trene på.

SEND VIDRE ..... FØRSIKTIG!

50 GRINIFANGER OMKOMMET.

Den tyske damper Westphalen er sunket etter en eksplosjon utenfor svenskekysten med vel 50 norske fanger fra Grini og Møllergata 19. Av nordmennene er bare fire mann reddet og bragt inn til Marstrand. De norske fangene var stuert sammen nede i skibets lasterum. Av tyskere var det vel 200 ombord, for det meste gestapofolk og seldator. Omkring 150 av disse omkom.

Vi har lenge ventet på at det skulde gå galt med disse fangetransportene, men sorgen og forbitnelsen er ikke mindre for det. Hele det norske folk deltar i sorgen over tapet av alle disse gode menn.

POLENS SISTE JØDE.

Om mange av tyskernes redselsgjerninger i disse årene kans jo vil bli glemt, så er det ihvertfall en tingsom for alltid vil bli stående som en skamplett på den tyske nasjon. Det er jødeforfølgelsen; først og fremst i Polen hvor bokstavelig talt alle jøder er utryddet. Av fem millioner før krigen, for det meste fattige bønder og håndverkere, er det idag ingen igjen! De er likvidert etter omhyggelig uteksperimenterte metoder.

Straks etterat tyskerne var rykket inn i Polen begynte pogromene. Noen få tusen jøder fikk reddet sig over til Ungarn og Russland. Resten fikk snart føle den nye kulturen. Alle jøder blev registrert og måtte slutte i sitt arbeid. Noen få fikk arbeidskort, men de fleste blev arbeidsløse. Disse blev tatt i første omgang. Hver dag blev det foretatt rasiader etter dem, og de som blev tatt blev som regel skutt på stedet. S.S. fikk god hjelp av den lokale hirden, de ukrainske milits. Gamle og syke, kvinner og barn blev tatt om hverandre. Da tyskerne stoppet op i Russland, var dette jødenes skyld, og Hitler gikk nu løs på dem med arbeidskort. Alle polske jøder skulde nu totalt utryddes. Det blev opprettet ghettos i alle byer, strengt adskilt fra den øvrige befolkningen. Hit kom tyskerne og rekvirerte alt mulig så beligforholdene tilslutt var under enhver beskrivelse. Ved den minste surring satte tyskerne igang de blodigste forfølgelser. Ingen som kom i deres vei blev spart. I dagevis kunde en høre skyting og skrik fra ghettoene. Våren 1943 blev det gitt ordre til at alle ghettoer skulde brennes. Alle jøder som bodde der måtte vekk. De blev ført til forskjellige fengsler hvor de bokstavelig talt blev plyndret til skinnet. Uten en tråd på kroppen blev de så sendt til henrettelsesstedene. Det mest beryktede er Belzec syd for Lwow. Hit kom det vårmånedene 1943 flere tog om dagen nordfra med nakne jødiske

SISTE:

Nyhetene fra London tirsdag morgen.

Allierte styrker er rykket inn i Tyskland. 1. amerikanske arme er fra Luxemburg gått over grensen og står op til 8 km. inne på tysk område med betraktelige styrker. Fremrykkingen ledsages av ild fra tungt artilleri og omfattende bombing. Amerikanerne er nådd frem til Sigfriedlinjens yttre forsvarsvorke nord for Trier.

Lenger mot syd kjempes forbitret om brohodene øst for Mosel. Amerikanerne har siste døgn tapt et brohode, og vunnet et annet. 30 km. nordøst for Dijon har styrker fra 3. og 7. amerikanske armeer fått kontakt med hverandre. Dijon er befridd av innlandsstyrkene.

Ved Kanalkysten har kanadiene forsterket sine brohoder på nordsiden av Ghent-kanalen, og ringen om Le Havre trekkes sammen.

Allierte fly har de siste 24 timer rettet tre voldsomme anrop mot Tyskland. Inatt blev Darmstadt og Berlin angrepet. Igårmiddag angrep Ra.F. i sitt tyngste dagangrep hittil oljeanlegg i Ruhr, og igårreftsmiddag var over 1000 amerikanske bombere med jagerledsagelse over Midt-Tyskland. For første gang på lenge satte Luftwaffe inn kraftig jagermotstand, og et av krigens voldsomste luftslag fulgte. Tyskerne mistet ialt 175 fly mens amerikanernes tap var 77.

Russerne nærmer sig på to steder øst-Preussens grense, og russiske patruljer har været over grensen.

fanger. De blev ført inn i svære haller som blev satt under vann og tilkoblet en kraftig elektrisk strøm. Hallene blev derefter oppvarmet til så høi temperatur at likene blev brønt og asken blev kjørt ned gjennom luker i gulvet. I dagevis kunde røkene fra disse kjempemessige likovnene ligge over distriktet.

Disse opplysninger er hentet fra Stefan Szendes bok om redslene som er kommet ut i Sverige under titlen: Den sista juden från Polen.

Det er vår plikt mot sivilisasjonen å sørge for at denne og andre bøker om dette forferdelige omne aldrig blir glemt.

Allers blev stengt forrige mandag. Redaksjonssekretæren Marianne Tandberg blev arrestert.

I London blev det mandag åpnet en Norgesutstilling med titlen: "Before we go back". Kongen var tilstede ved åpningen.

Den russiske regjering har innbudt en UNRRA delegasjon til Moskva for å diskutere gjenopbyggingen i øst-Europa.

2. britiske arme er brutt gjennom de tyske linjer nord for Albert-kanalen, og er gått over den holandske grense. Tyskerne gjør sterk motstand i brohodet ved Ghel. Ostende, Gent og Nieuport er befridd, og kanadiske styrker er rykket inn i Zeebrugge.

Amerikanske styrker som rykker frem fra Liege mot Aachen har inntatt Limbourg 15. km. fra den tyske grense. Fremskutt artilleri i dette område beskytter tysk jord for første gang.

Andre amerikanske styrker som trekker sig sammen ved Maastricht har fått kontakt med britiske styrker nedenfor. Lenger syd er amerikanerne gått inn i Luxembourg på flere steder og har frigjort byen med samme navn. Brohodet mellom Metz og Nancy blir stadig forsterket.

Fredag blev Nancy gjenerobret av tyskerne. Kraftige amerikanske angrep mot Belfort hvor tyskerne forsvarer sig hårdnakket. Franske innlandsstyrker presser sig nu inn i Dijon. I midt-Frankrik har en tysk general overgitt sig med 18 000 mann til innlandsstyrkene.

Sudfronten:

Tropper fra 5. arme har inntatt Pistoja, nordvest for Firentze. Her er de nu i felling med Gotalinjon. Heftige kamper fortsetter foran Rimini hvor Gemalo er inntatt. I nord-Italia har friskarere utvidet sin virksomhet til Spetzia og Genua området. En tysk divisjon ved Lago Maggiore har overgitt sig.

Østfronten:

Store russiske troppeformasjoner er ført fram til den øst-Preussiske grense. Der meldes om harde kamper og det russiske flyvåben har ca. 2000 utfall om dagen i dette området. Patruljer har flere ganger vært inne på tysk jord. I Varsjava går tyskerne til angrep i den nordlige bydel. På sydfronten går russiske styrker over Karpatene inn i Transylvania på flere steder. Moldovita i Siebenbürgen, 80 km. fra Tsjekkoslovakias grense er erobret.

Efter den bulgariske krigserklæring til Tyskland rykker nu russiske tropper inn i Bulgaria. De russiske og jugoslaviske tropper har ennå ikke fått kontakt med hverandre, men de 20 tyske divisjoner er isolert ved et sperr tvors over Balkan fra Adriaterhavet til Romania. I de siste strategiske operasjoner har allierte flykastet ned 8 000 tonn bomber mot vitale jernbanesentra på Balkan.

I Serbia er befolkningen gått til alminnelig reising mot tyskerne. Friskarer i Slovakia holder sine stillinger. 4/5 av landet er befrid av patrietene.

Bombing:
Det allierte flyvåben konsentrerer nu sine angrep like bak den tyske grense, hvor omkring

1000 tunge bombefly deltar hver dag. De tyske garnisoner på franskekysten blir så stadig angrepet. Søndag blev det sluppet 5000 tonn mot Le Havre. Natt til mandag angrep britiske moskitofly Berlin. Mandag angrep over 1000 bombere oljemål i Midt-Tyskland.

Det er meldt offisielt, fra Stockholm at Sverige har stoppet all tysk godstogtrafikk fra og til Norge. I august 1943 stoppet svensker all transport av tyske soldater og materiell gjennom Sverige. Dermed er nu tyskerne avskåret fra alle tilførsler over land til Norge.

Den belgiske regjering er kommet til Bryssel. Parlamentet vil bli innkalt en av de første dager og statsministeren vil avgi en erklæring om regjeringens virksomhet i de fåre dager den har vært i London.

Hvis kong Leopold ikke blir frigitt fra fangenskapet i Tyskland, og det er det neppe utsikt til, vil det foreløbig bli valgt en riksforsstander. Det er sansynlig at kongens yngre bror, prins Charles, hvis opførsel under okkupasjonen har gitt ham en sterk posisjon vil bli valgt til dette embede.

General de Gaulle har rekonstruert sin regjering på bred basis. Den består nu av representanter for alle de tre toneangivende retninger i Frankrik: Alger-komiteen, innlandsstyrkene og parlamentariske krutser som særlig har gjort sig gjeldene i motstanden mot okkupantene. De representorer alle politisk avskyggninger fra kommunister til konservative demokrater. Denne regjering skal styre til det er holdt nye valg.

Øppningsingen etter "attentatet" mot Hitler fortsetter med syv dødsdommer. De mest kjendte er Leipzigs tidligere borgermester Goerdeler, Berlins politipresident, greve von Helldorf og den tyske ambassadør i Rom i år ene før krigen, von Hassel.

NYTT QUEBEC - MØTE MELLOM CHURCHILL OG ROOSVELT.
Churchill og Roosevelt møttes mandag i Quebec i Kanada. Blandt de viktigste spørsmål som de skal drøfte er:

1. Det tekniske apparat ved besettelsen av Tyskland. Den britisk-amerikanske besettelse fra vest, skal senere samordnes med den russiske fra øst.
2. De befridde lands gjenopbygning og deres plass i fremtidens fredsorganisasjon ved siden av de tre stormakter.
3. Tysklands og vasallstatenes fremtidige stilling.
4. Krigen mot Japan.

DA WESTFALEN GIKK UNDER.
Fra Sverige foreligger nu nærmere opplysninger om slaveskipet Westfalens undergang. Ulykken fant sted ved Stora Pølsan mellem Marstrand og Göteborg i voldsomt uvær. En svensk jager som eskorterte flyktningseskibet "Arundel Castle" hørte radionødrøp fra Westfalen og kom først tilstede. Fra denne og andre båter som senere kom til blev det med store vanskeligheter reddet 75 mann mens tre drev iland ilive. Blandt de reddede var bare fem nordmenn. Navnene på disse foreligger ikke, men en var en redaktør, en stortingsmann, en togkontrollør, en adjunkt og en ganske ung mann. Ombord befant sig 30 fanger fra Grini og 20 fra Møllergata 19. Videre ca. 25 tyske fanger 125 tyske soldater og besetningen, ialt ca. 280 mann.

Blandt de omkomne nordmenn var: skibsreder G. Brøvig jr. Farsund, banksjef D. Vogt, Mandal, forstkandidat Thor Haug, Ullern, brødrene Jens og Haakon Zahl, Kristiansand, malermester Th. Hultmann, Kristiansand, faktor Jo. Øydegaard, Kristiansand, advokat P. Seeborg, Drammen, dr. Ingvar Hansen, Oslo, cand. mag. Erik Sande Andersen, Vennesla, han døde like efter at han var bragt inn til Marstrand, ingeniør Henrikson, Oslo, ingeniør Sivertsen, Farsund, gårdbruker Holteberg, Skjeberg, bankmann Nilsen, Oslo, Einar Siebke, Oslo, ingeniør Per Coll Kristensen, Engene, advokat T. Ottersland, Arendal, arbeider J. Martinsen, Våløenga, teglverkbestyrer A. Sørli, Tøyen, tre brødre Rustad, Roverud, tapetserer Lio Kristiansand, bussjåfør Henryn Wahlen, Oslo, Er-

ling Moi, Kristiansand, Petter Moen, Kristiansand, Ingvald Husabø, Bergen, O. J. Holland, Askim, cand. jur. Didrik Finne og Øivind Fagerli. Av de reddedes forklaringer fremgår at fangene, både norske og tyske, var stuet sammen i lasterummet lengst akterut. De måtte ligge tett sammen på et tyndt lag treuld. Det fantes hverken skylight eller ventiler så lasterummet lå i tett mørke. Tolattet bestod av en avsaget tønne, og i sjøgangen fløt innholdet utover. De fleste var sjøsyke. Maten var i snaueste laget, bare et stykke hårdt brød og en pølsebit pr. dag pr. mann. Fangene fikk bare lov til å trekke frisk luft på dekket fem minutter hver dag. De nordmenn som blev reddet, blev av trykket fra eksplosjonen kastet i sjøen og greide på en eller annen måte å holde sig flytende til de blev fisket op. Ingen av fangene var på dekk ved eksplosjonen. En av de reddede nordmenn bar tydelige merker efter piskeslag på ryggen, og efter håndjern. Ellers befant de sig forholdsvis bra efter redningen, men har måttet holde seg noen dager. Den norske konsulen i Marstrand har tatt sig av dem.

TYSK FAMILIEIDYLL: Hysj! du må ikke forstyrre far. Han har fått økeløvet og skriver sitt testament!

Mappe 46
Ekspl. 36 S.
Dato 15.9.44.
Avd. 3A-1020/44
L.nr. 5570

KATASTROFEN.

Westfalens undergang som kostet 45 nordmenn livet er et nytt eksempel på tyskernes umenneskelige råskap. Stuet sammen i et lasterum uten lys og uten ventilasjon var fangene håpløst tapt da skibet begynte å synke. Ikke en tysker løftet en finger for å hjelpe de innesperrede.

Det er ikke bragt på det rene enten skibet gikk på mine eller blev torpedert, men katastrofen understreker allikevel alvorret i den allierte overkommandos advarsel mot å ferdes på sjøen. Vi må i den nærmeste tiden være forberedt på en vesentlig skjerping av blokaden for å hindre at tyske soldater herfra eller fra Finland blir satt inn i sluttkampen om Tyskland. Mineleggingen forleden natt peker i samme retning. Krigens siste fase vil også bli dens hårdeste. Men det er ingen undskyldning for tyskerne til å behandle sine fanger verre enn dyr.

DA WESTFALEN GIKK UNDER.

Blandt de omkomne nordmenn var: skibsreder G. Brøvig jr. Farsund, banksjef D. Vogt, Mandal, forstkandidat Thor Haug, Ullern, brødrene Jens og Haakon Zahl, Kristiansand, malermester Th. Hultmann, Kristiansand, faktor Jo. Øydegaard, Kristiansand, advokat P. Seeborg, Drammen, dr. Ingvar Hansen, Oslo, cand. mag. Erik Sande Andersen, Vennesla, han døde like efter at han var bragt inn til Marstrand, ingeniør Henrikson, Oslo, ingeniør Sivertsen, Farsund, gårdbruker Holteberg, Skjeberg, bankmann Nilsen, Oslo, Einar Siebke, Oslo, ingeniør Per Coll Kristensen, Engene, advokat T. Ottersland, Arendal, arbeider J. Martinsen, Våløenga, teglverkbestyrer A. Sørli, Tøyen, tre brødre Rustad, Roverud, tapetserer Lio Kristiansand, bussjåfør Henryn Wahlen, Oslo, Er-

SISTE.

Nyheterne fra London fredag morgen.

Amerikanerne står i utkanten av Aachen, 2 1/2 km. fra byens centrum. Allierte tropper har brutt inn i Tyskland to nye steder sør for Aachen og presser nu på på fire steder: ved Aachen, ved Pryn, ved Trier og ved Eupen. Britiske tropper ved den holandske grense forbereder sig på et femte angrep. Amerikanerne utvider stillingene ved Moselle og angriper fra Trionville til Nancy. Slaget om Ungarn kan begynne nårsomhelst. Amerikanske bombefly fra Russland angrep en våpenfabrikk nord for Budapest igår, og russiske fly rettet en masseangrep mot byen igårnatt. I Slovakia opererer friskarer med stor fremgang. I Transylvania er byen Terda befridd. Russiske og polske styrker har stormet Varsjovas forstad Praga. Kampene i Varsjava som binder 40-50,000 tyskere fortsetter. Nord for Firenze er flere utposter i Gotalinjen tatt.

Tysk konvoi er senket utenfor Stadt. Den finske statsminister Hackzell er blitt alvorlig syk i Moskva.

ling Moi, Kristiansand, Petter Moen, Kristiansand, Ingvald Husabø, Bergen, O. J. Holland, Askim, cand. jur. Didrik Finne og Øivind Fagerli. Av de reddedes forklaringer fremgår at fangene, både norske og tyske, var stuet sammen i lasterummet lengst akterut. De måtte ligge tett sammen på et tyndt lag treuld. Det fantes hverken skylight eller ventiler så lasterummet lå i tett mørke. Tolattet bestod av en avsaget tønne, og i sjøgangen fløt innholdet utover. De fleste var sjøsyke. Maten var i snaueste laget, bare et stykke hårdt brød og en pølsebit pr. dag pr. mann. Fangene fikk bare lov til å trekke frisk luft på dekket fem minutter hver dag. De nordmenn som blev reddet, blev av trykket fra eksplosjonen kastet i sjøen og greide på en eller annen måte å holde sig flytende til de blev fisket op. Ingen av fangene var på dekk ved eksplosjonen. En av de reddede nordmenn bar tydelige merker efter piskeslag på ryggen, og efter håndjern. Ellers befant de sig forholdsvis bra efter redningen, men har måttet holde seg noen dager. Den norske konsulen i Marstrand har tatt sig av dem.

TYSK FAMILIEIDYLL: Hysj! du må ikke forstyrre far. Han har fått økeløvet og skriver sitt testament!

1. amerikanske arme rykker frem inne i tyskland i hele sitt frontavsnitts bredde. Torsdag morgen meldtes at den første tyske by var besatt. Det var Rötgen, omkring 20 km. sør for Aachen. Senere er flere småbyer inntatt. Det første inntrykk av den tyske befolkning tyder ikke på at de vil følge Hitlers parole om å forsvare fedrelandets jord til siste mann. I den første landsby amerikanerne rykket inn, hang hvite kluter fra alle hus. Endel av befolkningen var flyktet ut av landsbyen, men mange var igjen. De stod i dørene og så på de allierte tropper rykke frem, alværlige men passive, nesten apatiske.

100 dager etter landgangen i Normandie rykker 6 allierte armeer mot Tyskland, idet 9. amerikanske arme nå også meldes å være startklar. Elyangropene mot Sigfriedlinjen øker stadig. Tyskerne evakuerer administrasjonen i Rhindalen til områdene ved Köln. Britiske tropper har brutt den tyske motstand nord for Albert-Kanalen, og gått over den Hollandske grensen. Montgomery samler nå tropper i gronseområdet, og alt tyder på at han vil forsøke å omgå Aachen i nord. På de siste 12 dager har britene tatt 39000 fanger. Ialt har en halv million tyskere kapitulert i Frankrike. I Le Havre overgav 3000 mann sig. Ved Dunkerque er omkring 10000 tyskere omringet.

I Midtfrankrike presser franske og amerikanske stryker på mot Belfort og står 25 km. fra byen. Tyskerne yter her sterk motstand.

Sydfronten:

5. og 8. arme fortsetter sin fremrykning nord for Firenze. De har rykket inn i Gotalinjens festningsverkter over en bred front. På kystavsnittet står allierte styrker i utkanten av Viareggio. På adriaterhav-avsnittet fortsetter heftige kamper foran Rimini, mens de allierte luft- og flåtestridskrefter angriper de tyske stillinger.

Østfronten:

Russerne samler sig nu til det avgjørende angrep på Øst-Preussen, Varsjava og Ungarn. Lomza er erobret og der pågår harde kamper i Praga, en forstad til Varsjava. Kampene i selve byen har nå vart i 45 dager. Patriotene yter fremdeles forbittret motstand. I Karpatene har russerne nådd grensen til Tsjekoslovakiet og Polen. Jugoslaviske og russiske styrker har sluttet sig sammen på slottelandet vest for den rumenske grense.

Greske partisaner behersker nu hele det midtre Hellas. Den greske regjering er roist fra Kairo. I følge neutrale iakttagere har den tyske øverstkommanderende i Hellas på eget initiativ gitt ordre til evakuering av endel øyer i Egeerhavet. Kios er allerede evakuert. Det står 8 tyske divisjoner i Hellas.

Bombing:

Luftkrigen over Tyskland fortsetter uten endestykke. Allierte fly hører løs på Sigfriedlinjen og den tyske industri. På tre dager var over 10000 tunge bombefly på vingene over Tyskland, på en av disse dagene blev der sluppet 8000 tonn bomber mot 6 oljemål. Luftwaffe gjør nu sterkere motstand, men til gjengjeld blir desto flere tyske fly skutt ned. Tallet på tyske tap har i de siste dagene vært oppe i 175, mens de allierte har mistet omkring 100.

Moscoitofly har angrepet Berlin for 4. gang på rad. Natt til tirsdag blev en stor troppkonsentrasjon i Frankfurt angrepet av tunge britiske bombefly.

Byer som blev angrepet i begynnelsen av uken brøndte ennå natt til torsdag.

DE UTENLANDSKE ARBEIDERE I TYSKLAND

ør en faktor som i et givet øieblikk kan komme til å spille adskillig rolle. Eisenhower har nu henstillet til dem å forlate fabrikkene og søke dekning forat de ikke skal risikere å bli arbragt i hitlerske konsentrasjonsleire.

TYSKERNE IKKE UTE AV FINNLAND.

Fra Stockholm meldes det torsdag at tyskerne ikke vil være ute av Finland innen idag, slik som de hat gått med på. Det ser ut til at de langsomt, og under baktroppskamper vil trekke sig tilbake til en kortere forsvarslinje på norsk område. Med tanke på forestående kamper evakuerer befolkningen i Nord-Finland sør-øst. Svenskene er forberedt på å ta imot 100000 mennesker med op til 25000 kreturer. Falkenhorst har netop vart i Lyngen og inspisert befestningsverkene der. Etter inspeksjonen var det en offisersfest i hotellet i Lyngeidet, men Falkenhorst var tydeligvis ikke opplagt til å feste og viste sig ikke.

MINER OG SABOTASJE.

Natt til onsdag la betraktlige styrker av engelske fly miner i Oslofjorden. Luftvernsvilden var livlig, men ingen fly blev skutt ned. Trafikken på fjorden er innstilt. Senere samme natt var det eksplosjon på Skabo jernbanovognfabrikk hvor et lokomotiv som skulde leveres til tyskerne blev ødelagt.

ROMANIAS VÅPENSTILSTANDSBETINGELSER.

Romania skla gå med i krigen på de alliertes side med minst 12 divisjoner under russisk overkommando. Bessarabia skal tilbakeleveres til Russland, mens Wieneravtalen som gav endel av Transylvania til Ungarn blir ophevet med forbehold av at det godkjennes på den endelige freds-konferanse. Romania skal bare betale delovis krigserstatning: 300 millioner dollars fordelt på 6 år. Erstatningen skal betales i varer. Krigsforbryterne skal straffes. Landet skal inntil videre stå under en alliert kontrollkomitee.

VELD. FRONTEN ARBEIDSVIVERE!

Astrup går nu kraftig på mindre "krigs-viktige" bedrifter for å få dem til å gi oppgaver over sitt personale. Skjemaene blir sendt firmaene med krav om at de må fyldes ut innen en bestemt, kort frist. Hvis det ikke blir gjort trues med politiet. Endel var da også i forrige uke innkaldt til forhør til statspolitiet, men foreløbig er det ikke foretatt ytterligere mot dem.

Desværre viser det sig at enkelte, tross den klare parole, har fylldt ut skjemaene. Resultatet har været omgående innkaldelser blandt personalet. Blandt dem som har brutt fronten er de tre store manufakturforretninger Gunerius Pettersen, Potrine Nielsen og Severin Jacobsen.

Slik som situasjonen har utviklet sig her i landet er kampen mot arbeidsmobiliseringen for øyeblikket et av de centrale tiltak i vår motstand mot tyskerne. Parolen har gang på gang været gjentatt i den fri pressen: Personalskjemaer må ikke fyldes ut. De som allikevel gjør det, setter ikke bare sitt personale i en vanskelig situasjon, de hjelper ikke bare fienden med å skaffe sig arbeidskraft når han trenger det mest, men de begår direkte forræderi mot hjemmefronten. Slikt blir ikke glemt!

ANNEN RUNDE.

Nordens Frihet heter et utmerket svensk tidskrift som begynte å komme ut i 1940, og som varmt taler både Norges og demokratiets sak. I sitt augustnummer fremhever bladet at det ikke er noen vesensforskjell, bare en gradforskjell mellom keiserens og Hitlers Tyskland. Denne krigen er bare en annen runde i tyrannernes kamp for verdensherredømmet.

Bladet skriver blandt annet: "Den tyske nasismen har ved sine handlinger ikke bare påført menneskeheten uhyggelige lidelser. Den har også gjort denne menneskehet en stor tjeneste. Den har avslørt ikke bare sig selv, men hele det tyske folk grundigere og mere fullstendig enn noensinne før."

Så lenge Hitlers politi og hans armeer, hans indre og yttre terror, så lenge hans redselmaskin gikk fremover, hadde det tyske folk ingen bemerkninger til hans tiltak. Generalene hyldet ham - når de i det siste har stillet sig i opposisjon til ham, er det ikke fordi de er misfornøyd med Hitlers metoder, men fordi han ikke klarer å gjennomføre dem. Generalene hyldet ham for å kunne få revansj på Tysklands gamle motstandere i annen runde. Vitenskapsmenn, storfinans, hele folket fulgte deres eksempel med få, kjendte undtagelser. Påtageligere og tydeligere enn noengang før

SISTE.

Nyheterne fra London tirsdag morgen. Britiske panser og infanteristyrker er over Escautkanalen trengt op til 25 km. inn i Nederland og står i utkanten av Eindhoven hvor de har fått kontakt med luftbårne tropper. Det kjempes i gatene i Aachen som nesten er omringet. Amerikanske tropper som er støtt forbi Aachen nærmer sig Düren, 35 km. fra Köln. Allierte tropper har skutt en ny kilo i Sigfriedlinjen nord for Aachen. Tyskerne gjør voldsomme motangrep.

To finske brigader er i kamp med tyskerne i Finland. Nye tyske motangrep avvist sydvost for Riga. I Romania er Antonesco og en rekke andre ledende nasister arrestert.

har tyskerne vist at den tradisjon som er blitt dominerende i deres moderne historie, og som ihvertfall kan føres tilbake til Fredrik II, har gjort Tyskland til en fullstendig asepial nasjon i internasjonal henseende. Det er en nasjon som i sin omgang med andre folk i et givet øyeblikk kan kaste alle hensyn overbord, bryte alle lover, moralens eller folkerettens, i sine bestrebelse for å realisere den onde drømm om den tyske nasjon som verdens "herrefolk". Det er en av annen rundes viktigste lærdommer.

Rapportører fra Det tredje riket forteller at det som idag hviskes mann og mann inntil i Tyskland er: "Das dritte Mal werden wir es besser machen" - tredje gang skal vi greie det bedre. Det tyske folk, eller ihvertfall en viktig del av det, drømmer om tredje runde. Å forhindre denne tredje runde blir fremtidens viktigste verdenspolitiske oppgave.

KONGSBERG KANONFABRIKK SPRENGT.

Natt til søndag, fra halvtotiden og utover, var det tre voldsomme eksplosjoner på kanonfabrikken i Kongsberg. Skaden på fabrikken er stor.

HVOR MANGE AV DERES VENNER

er uten regelmessig avis? Bare gjennom den fri pressen kan de holde sig i kontakt med hjemmefronten. Deres distributør kan skaffe Dem så mange eksemplarer som De trenger, men se op for provokatører! Henvend Dem bare til folk De er helt sikre på.

STATSPOLITIET

foretok imorges omfattende arrestasjoner på Jar. Det gjettes på at det dreier sig om gisler etter likvidasjonen av "idrettsfører" Knudsen.

Det dominerende trekk i krigssituasjonen er fremdeles de allierte angrep på Tysklands vestvoll. Angrepene er kommet lengst ved Aachen hvor det ser ut til at amerikanerne på det nærmeste har brutt igjennem. Tyskerne forsvarer sig hårdnakket i innbruddsområdet. Søndag formiddag gjorde den allierte luftarme en overraskende landing i Nederland med over 1000 fly. Angrepet overrumplet fuldstendig tyskerne, og de allierte opgir derfor foreløpig ingen posisjoner, men melder at operasjonene har gått bra første døgn. Med dette angrep rettes en alvorlig trussel mot Hitlers nordlige flanke. At de allierte kan foreta en slik kjempeoperasjon midt på lyse dagen med forsvinnende små tap viser at en snart kan se helt bort fra Luftwaffe som et effektivt kampmiddel.

Den allierte overkomando sendte mandag ut sin første instruks til den tyske sivilbefolkning i vest og sørvest Tyskland. Det heter her at de allierte militære sjefer har den øverste myndighet i de besatte områder. Deres oppgave er først og fremst å sikre sambandslinjene for den fremrykkende hær. Alle forsøk på å forstyrre disse vil bli slått ned. Vidre heter det at alle medlemmer av partiet og S.S. vil bli avsatt fra sine offentlige stillinger. Tilslutt oppfordres til å fortsette arbeidet i ro og orden. I øst nærmer det avgjørende slag om Varsjava sig.

Ellers har dette hendt på de enkelte front-er de siste dagene:

Vestfronten.

Historiens største luftinvasjon i Nederland blev gjennomført helt etter planene. Jagermotstanden var svak, den vesentlige motstanden kom fra luftvernet, men dette hadde umiddelbart før landingene blitt bombet av amerikanske fly. Nederlandske komandotropper deltar i angrepet. Etter et døgn kamper var flere byer tatt og de første tyske fanger bragt inn.

Nederlands regjering har kringkastet en oppfordring til arbeiderne i Nederland om å gå til streik. Den allierte overkomando har gitt instruks til innlandsstyrkene om å gå til aksjon etter krigens regler, til sivilbefolkningen om å gi al mulig hjelp i rolige former, og endelig en advarsel til tyskerne om at de nederlandske innlandsstyrker står under den allierte overkomando og alle som ikke behandler dem som regulære soldater vil bli trukket til ansvar.

Britiske styrker er fra Belgia gått over den nederlandske grense.

Helt fra Nederlands sydpiss hvor 1. amerikanske arme er gått inn i Tyskland øst for Maastricht til den Sveitsiske grense går nu de allierte til angrep.

Amerikanerne kjemper inne i Aachen og sønnerfor byen er de kommet langt forbi og står ca 40 km. fra Köln. Fra Luxembourg er de gått over den tyske grensen på fem forskjellige steder. Metz som er på det nærmeste omringet har fått forsterkninger av S.S. tropper. 7. arme har tatt Lure og nærmer sig Belfort. I Syd-Alpene har andre allierte tropper tatt Modane. Ved kanalkysten gikk kanadierne til hovedangrep mot Boulogne søndag etter at det var kastet 3500 tonn bomber mot den tyske garnison. Mandag hadde de besatt havneområdet, østfronten.

Russerne er nått Weichsel 8 km. nord for Varsjava. Tyskerne melder også om russisk frontalangrep mot byen fra Praga. Polakkene i Varsjava får nu mat og forsyninger fra Russerne.

Tyskernes meldinger om stor russisk offensiv i Balticum er ikke bekreftet fra Moskva som bare sier at tyske motangrep sør for Riga er slått tilbake. I Nord - Finland har tyskerne ikke trukket sig ut, men trekker sig langsomt tilbake og brenner landsbyene bak sig. I Syd - Finland avvebnes tyske desertører. Tyskerne har forsøkt å sette iland tropper på Hogland-øya, men finnene satte sig til motverge og hev tyskerne på sjøen igjen. 10 tyske båter blev senket. I syd er russerne gått over San og rykker inn i Karpatene. Den formelle innrykking i Sofia fant sted søndag. Jugoslaviske tropper har besatt flere dalmatiske øyer og vanskeliggjort tyskernes retrett sjøveien fra Grekenland. Britiske fly har rettet kraftige angrep mot tyskerne på tilbake-tog fra øyene i Egeerhavet. I angrep på Rimini har 8. arme gjorde betydelig frengang og har nu et brohode på 12. km. på nordsiden av Marano-elven. Stillehavet.

Amerikanernes landsetting på Palau-øyene går bra. Allierte fortropper har fått kontakt med kinesiske styrker på grensen mellom Burma og Kina. Forbindelsen tillands er hermet gjenoprettet etter å ha vært brutt i 30 måneder.

MASSEARRESTASJONER VED JERNBANEN.

I de siste dager er ca. 150 jernbanefolk arrestert av tyskerne. Det dreier sig hovedsaklig om folk som arbeider på linjene til Sverige. En antar at det først og fremst dreier sig om gillsearrestasjoner med tanke på en tilspissig av situasjonen også her i landet.

TYSKE KVINNER OG BARN I NORGE.

son ikke arbeider i krigsviktig tjeneste har fått ordre om straks å reise til Tyskland. De skal møte på Akershus idag, med så meget bagasje som de kan bære med sig.

STATSPOLITIBETJENT TJØRN

blev skutt i Kirkeveien mandag morgen ved åttetiden.

Send avisen videre, men vær forsiktig.

Fredsproblemer 1.

REGJERING - HJEMMEFRONT - EMIGRANTER.

Seiren er nu så nær at det er på tide å diskutere de problemene som freden vil føre med sig - herhjemme. For selvom det viktigste er gjort når tyskerne er slått, blir det allikevel litt å stille med. Alminnelige rotninglinjer må løses op i praktiske arbeidsoppgaver. Når krigen er slutt er det ikke nok at vi er enige til Dovre falder, men vi må ha klart for oss hvem som skal være enige om hvad. Derfor er det ikke bare nyttig, men nødvendig at vi diskuterer tingene nu. Desværre tillater ikke plassen at vi behandler spørsmålene i en samlet oversikt. Vi er nødt til å dele dem op, men vi håper at det allikevel vil bli en viss sammenheng.

Under de forhold vi går imøte vil, i overgangstiden til normalt parlamentarisk liv, de utøvende myndigheter spille en større rolle og få et større ansvar enn vanlig i norsk fredspraksis. Det første spørsmål blir derfor: Hvem skal være regjering? Den norske regjering i London som nu i snart 4½ år har været utenfor landets grenser måtte bestå av overmennesker hvis den skulde kunne løse de oppgaver som må taes op herhjemme. Ministeriet Nygårdsvold har innlagt sig uvisnelige fortjenester av sitt fedreland ved sammen med Kongen å fortsette kampen ute. Kan den slå sig tiltåls med denne innsats, og i bevisstheten om å ha løst sin oppgave overlate makten til andre, vil den for alltid bli stående i norsk historie.

Det er ingen grunn til å tro at ikke regjeringen selv er på det rene med dette, og at dens første embedshandling når hele Norge er befridd blir å nedlegge sine embeder. Nygårdsvold har selv sagt det, og i de land som alt er befridd ser vi hvordan utenlandsregjeringene blir rekonstruert med flertall fra hjemmefronten.

Hvad de enkelte departementer angår vil det være naturlig at utenriksdepartementet og kanskje også handels og forsvarsdepartementene ledes av London-menn. Men de departement-er hvor kontakten med de hjemlige forhold er viktigere enn kontakten med utlandet, må ledes av menn som har været her i landet under hele krigen.

En lykkelig løsning av regjeringsspørsmålet kan komme til å få den største betydning for utviklingen av forholdet mellom hjemmefront og emigranter i det hele tatt. Det er klart at de totalt forskjellige forhold som emigranter og hjemmefront har levd under i så lang tid vil by på mange muligheter for gnidninger. Det kan bli bitrest for emigrantene som mange kanskje har flyktet med livet i

SISTE.

Nyhetene fra London fredag morgen.

Tross kraftig motstann har 2. britiske arme erobret den store veibroen i Nijmegen. I den skadte stand og støter videre frem mot Aachen hem hvor tyske stillinger alt er underildet fra britisk artilleri. Aachen står i flammene. 3. amerikanske arme har slått en bred åpning i de tyske stillinger ved Moselle. Regjeringen i Luzembourg er på vei hjem fra Paris. I Italia har allierte tropper endelig besatt Rimini. Også nord for Firenze har de brutt langt inn i Gotha-linjen. Russerne er rykket gjennom fjeldene i Transylvania og står på slettene, vel 30 km. fra Ungarns grense. I Balticum står russerne 80 km. fra Tallin.

hendene, og som har gjort en utmerket innsats utenfor Norges grenser, men som allikevel er håpløst utenfor. Det er nødvendig at de fra begge sider i den første tiden blir gjort de alvorligste anstrængelser for å forstå hverandres stilling. I løpet av noen få år vil motsetningene sikkert jevne sig ut.

RASSIA I ØSTMARKA MANER TIL FORSIKTIGHET.

Sist lørdag foretok tyskerne en omfattende rassa i Østmarka. Fra forskjellige kanter rykket patruljer inn og foretok omfattende undersøkelser av hytter og bearplukkere. En del mennesker blev arrestert, blandt annet noen gutter som lå i dekning på en hytte. Da tyskerne kom var de samlet like utenfor hytten, uten vakt. De fleste kom unna, men episoden er allikevel en kraftig påminnelse om nødvendigheten av å følge forsvarssjefens ord til gutter i dekning. Organiser dere som en militær avdeling og sørg for å holde vakt hele døgnet. Det er meget små farer for å bli tatt i skauen hvis en bare passer på. Men det må passes på!

UNDTAGELSESTILSTAND I DANMARK

blev innført i begynnelsen av uken. Samtidig blev politiet avsatt. Endel politifolk er alt sendt til Tyskland, men 6000 mann holder sig skjult. Den siste generalstreik blev avsluttet igår.

UNDER SPERRINGEN AV HØNEFOSS

tirsdag og onsdag er fem nordmenn skutt på gaten av tyskerne, deriblandt redaktør Filseth. Grunnen til sperringen skal være at det er stjålet et større parti sprengstoff fra tyskerne.

500 fanger fra Falstad ventes til Oslo idag.

Mens britter og amerikanere fortsetter sitt press på den 650 km. lange front i vest er russene igjen gått til stor offensiv i øst og presser nu på en nesten 500 km. lang front i Estland og Letland. Målet er tydeligvis å rette det avgjørende slag mot de omkring 15 tyske divisjoner som ennå befinner sig der.

I vest samler det britiske angrep på Hitlers høyre flanke den største interesse. Det kombinerte angrep av 2. britiske arme og 1. allierte luftlandearme har vært gjennomført både blendende dyktig og resultatrikt. Britene er gått over Waal (en arm av Rhinen) ved Nijmegen og støter mot Arnheim. Når dette angrepet er satt inn med slik kraft her er det tydeligvis det flate åpne terrengt over Münster og Hannover like til Berlin som løkker. Om de siste dagers enkeltheter kan berettes:

Vestfronten:

Efter en fremrykning på 80 km. på 2 dager står britiske tropper ved Nijmegen sør for Rhinen i Holland. Heftige kamper pågår i selve byen, og britiske tropper sies å ha tatt broen over Rhinen intakt. De har forrennet sig med de luftbårende styrker, 15 km. nord for Nijmegen ved Arnheim holder de luftbårene tropper sine stillinger og har fått ytterligere forsterkninger. Tirsdag inntok Eindhoven, 2. britiske arme som opererer her står nu ferdig til å rykke over grensen og angripe Ruhrområdet fra nord. Ved Ter-Neuzen har polske tropper nådd frem til Schelde. Kanadiske styrker er gått over grensen til Holland i Antwerpenområdet. I Sør-øst-Holland er allierte tropper gått over den tyske grense på et nytt sted. Hårdnakkede kamper pågår sør-øst for Aachen, som er omringet, og i Moseldalen. 7. amerikanske arme står ved Düren som blir beskyttet av deres artilleri. Metz er så godt som omringet. Øst for Nancy står amerikanerne 70 km. fra Strasbourg. All organisert motstand i Brest og på Crozon-halvøya er ophørt og 40 000 tyske fanger er tatt. I alt er over en halv million fanger tatt i Frankrike og Belgia siden landgangen i Normandie. General Rundstedt har igjen overtatt kommandoen over alle tyske styrker i vest. I juni fikk han avskjed p.g.a. at han opplyste Hitler om at det var håbeløst å holde stillingen i vest.

De allierte har allerede opprettet militærregjeringer i de okkuperte tyske områder. Disse styrer efter Eisenhowers instruksjoner. Tyskerne blir behandlet meget strengt, og de bøyer sig lojalt. De hjelper til og med til med å finne frem tyske soldater som er i dekning. Blandt annet blev en flokk S.S. soldater angitt og uskaddliggjort. Etterhvert må alle de igjenverende tyskere i Syd-øst-Frankrike overgi sig i tusenvis. Ellers står de allierte sterkere enn noen Send videre - - - var forsiktig i

sinne. 60 fuldt utrustede divisjoner står på vestfronten og 8 nye blir fordige i løpet av en måned. Tapene av mennesker er forholdsvis meget små, mens det derimot går med store mengder materiell, hvilket de imidlertid har nokk av.

Efter at Siegfriedlinjen er brutt er tyskerne gått igang med å lage forsvarsværker ved Rhinen. Disse kan imidlertid ikke bli av noen særlig betydning, med de reserver som Tyskland nu har igjen.

Østfronten:

I sin dagsordre onsdag meldte marskalk Stalin om ny russisk offensiv i Estland og sør-Lettland, mot den 16. og 18. tyske arme. På sin fremrykning mot Riga har russerne tatt 3000 steder og fremskutte styrker står 8 km. fra byen. På grensen mellom Estland og Letland er byen Valga erobret og dermed er jernbaneforbindelsen mellom de to armeer avskåret. I nordre Estland har russerne rykket frem 60 km. fra Narva til Talin. I midtre Estland har de gjort en fremrykning på 70 km. langs jernbanen fra Tartu til Talin, og langs bredden av Peipussjøen. Det er klart at russerne nu for alvor vil bli ferdig med nordfronten, og kaste hele sin kraft inn syd. Riktignok kjempes det forbitret ved Varsjava, men lenger syd har det vært rent pinlig stille, og her blir vel så neste offensiv.

Den polske folkehær kjemper fremdeles i Varsjava. Deres stilling har bedret sig endel efter at russiske fly og luftvern beskytter dem mot tyske luftangrep. Flyvende festninger fra Stor-Britania har kastet ned forsyninger til patriotene og fløyet videre til Russland. På midtfronten har sovjettroppene inntatt byen Jasel på grensen mellom Polen og Tsjekkoslovakiet. Russerne har arrestert Antonescu og dr. Klodius samt flere fremstående nasister.

Hellas:

Patriotene i Hellas utvider stadig sin virksomhet, og har senest tatt 5 byer. Det allierte flyvåben hjelper til med voldsomme angrep mot tyske retrettbevegelser, og øyene i Egeerhavet har vært bombadert av sjøstridskrefter. Tyskerne evakuerer Andros i Egeerhavet.

Sydfronten:

I Italia fortsetter den allierte fremrykning snøtt men sikkert. 5. arme har brutt gjennom de tyske stillinger på en 10 km. bred front nord for Firenze og utvidet sitt brohode over Marnoelven. På Adriaterhavsfrenten har 8. arme inntatt flyplassen foran Rimini, og kanadiske tropper står nu 2. km. fra byen.

APPEL FRA ØSTFRONTENS LEDELSE TIL MUSIKERE OG SKUSPILLERE:

Fast ansatte musikere skal fortsette i sine stillinger, men ingen må tiltre nye. Boikott av alle konserter som er anmeldt av politiet. Boikott av norske filmselskaper og

Fredsproblemer 2. ADMINISTRASJONSRAÐ - STORTING.

Vi fremholdt i forrige nummer nødvendigheten av at regjeringen umiddelbart efter befrielsen blir rekonstruert med flertall fra hjemmefronten. I diskusjon mann og mann imellom har det ofte været sagt at vi må få en overgangsregjering med administrasjonsråds menn som de toneangivende. Men er dette riktig? Kravene som stilles dengangen var helt andre enn dem som vil bli stilt nu. Dengang gjaldt det å gjøre motstand, stritte imot. Nu gjelder det å gå på, ta fat på oppgavene uten nølling. Fordi om administrasjonsrådet gjorde godt arbeid i 1940 er dette i og for sig ingen grunn til at de vil være de beste menn imorgen. Tvertimot kan en nesten si, for oppgavene er så totalt forskjellige.

De menn som skal komme i første rekke i den nye regjering må ha gjennomgått det illegale arbeidets skole. Bare der har de fått den nødvendige pågåenhet, bare der har de skaffet sig den nødvendige kontakt med problemene, bare der har de fått forutsetninger for å forstå den generasjon som er blitt voksne under krigen, og hvis utdannelse og videre utvikling blir en av våre store oppgaver efter krigen. Det blir sikkert ingen lett oppgave å finne disse menn, for en kan gå ut fra at de som melder sig først ikke er dem vi helst skal ha med.

Et annet forhold som også efter vår mening talar mot en administrasjonsråds-preget ordning er at den nye regjeringen ikke bør ha et interimsistisk preg. Den må tvertimot gå løs på oppgavene under den forutsetning at den også skal fulføre dem, både de mest aktuelle og de mer langsiktige. Den må setta op sitt arbeidsprogram og gå til valg på det. Så blir det velgernes sak å ta standpunkt.

Herved er vi kommet til Stortinget. Vi har med vilje tatt regjeringens omdannelse som første punkt - ikke regjeringens rapport for Stortinget som det har været snakket så meget om. For vi mener nemlig at det siste storting ikke bør tre sammen igjen. En svakhet i vårt politiske liv før krigen var utvilsomt Stortingets dårlige posisjon. Å bedre den blir en av fremtidens oppgaver. Men da nytter det ikke å begynne med et storting hvis presidentskap vilde avsette Kungen. Å la dette storting spille en konstitusjonell rolle vil være en fuldkommen parodi. Stortinget av 1936 har ved presidentskapets henvendelse til Kungen høsten 1940 avsatt sig selv. Det er den sørgelige realitet som vi må innrette oss efter. Det er derfor ikke annet å gjøre enn at den rekonstruerte regjeringen skriver ut nye valg så snart som mulig. Og den må som sagt ha sitt eget program klar til valgene.

Hvis det spørsmålet som var adskillig diskutert i sin tid: nemlig å få regjeringen Ny-

Mappe 46
Ekspl. 39 A
Dato 26.9.44
Avd. 3A-664/44
Lnr. 5594
NORGE.
Nr. 39
26. september 1944.
PRESTEN HANSELL
Jan 05171
28. 11. 44

SISTE. Nyhetene fra London tirsdag morgen.

Britene har kastet tilbake tyske styrker som hadde avskåret kanalen ved Vedhel. Forsyninger føres frem i stadig øket tempo uten at tyskerne kan hindre det. Tyske veteraner fra vest og østfront deltar i kampene om nedre Rhinen. Øst for Antwerpen har kanadiere rykket inn i Turnhout. Alliert artilleri har innledet voldsomt bombardement av Sigfriedlinjen ved Düren og Jülich. Lenger sør trenger amer. infanteri dypt inn i Vogeserne tross hard tysk motstand. Kanadiere er gått til storm på Calais efter voldsom bombing. Hittil er tatt 544.000 fanger i vest. Kong Gustav har telegrafisk lykkønsket den belgiske regent prins Charles med befrielsen. I øst er tyskerne praktisk talt ute av Estland, 1100 steder blev befrikket igår. Tyskerne trekker sig sammen om Riga. I sødne Polen er heftige kamper igang om passene i Karpatene. Russere og rumenere trenger inn i Ungarn tross hard motstand. I Italia står 8. arme ved Rubicon, 13 km. nord for Rimini. Riksveien Rimini-Bologna bombes.

gårdsvalds forhold før 9. april belyst ved riksrett, skulde komme op igjen vil det være umulig å la det kompromitterte storting av 1936 behandle dette spørsmål. Det må i tilfelde bli det nye stortings sak. Men dette spørsmål bør - og vil vel - ikke dukke op igjen.

OPROP TIL UTENLANDSKE ARBEIDERE I TYSKLAND.

Den allierte overkommando rettet mandag et oprop til de 12 mill. utenlandske arbeidere i Tyskland om å gå til aksjon. De arbeidere som tilhører organiserte motstandsgrupper må gå til øyeblikkelig handling efter tidligere instruksjoner. Midler til aktiv innsats var sørget for. De arbeidere som ikke tilhører slike organisasjoner må gå i dekning. Det advartes mot å undervurdere Gestapo, men samtidig blev det fremhovet at Gestapo begynner å bli redde for den skjebne de går imøte.

Quisling-troppenes skjebne.

En visste bokstavelig talt ikke enten en skulde gråte eller le når en igår så på quislings tropper marsjere op til defilering for sin fører. Samtidig som det var noe sterkt komisk over dem som soldater betraktet, var det dypt tragisk og se landsmenn bebovnet utelukkende med det mål for øye å skyte på egne landsmenn. Men synet understreket også et sterkt ønske om at ferrest mulig skudd må bli løsnet mot denne enfoldige flokk. Om vi ikke går så langt som å si: Forlat dem ti de vot ikke hvad de gjør, så må vi for vår egen frontids skyld sørge for at lov og dom avgjør deres skjebne.

BILAG A 1364 3A 664 144

Med den største spenning har både venner og fiender fulgt det britiske fremstøt i Nederland, og da først og fremst de luftbårne troppers skjebne ved Arnhem. I et dristig forsøk på å omgå Hitlers nordlige flanke har 2. britiske arme skutt frem en smal korridor fra Escautkanalen syd for den nederlandske grense over Bindhoven til Rihmens to armer gjennom Nederland Waal og Lek, og de to nøkkelstillinger ved disse elver henholdsvis Nijmegen sør for Waal og Arnheim nord for Lek. Samtidig blev store luftbårne styrker landsatt ved disse byene. Den første delen av fremstøtet gikk lett. Eindhoven blev tatt i en fart og koridoren skutt vidre mot Nijmegen som blev nådd etter noe hardere kamper. Takket være luftlandetroppene lykkes det å ta den 160 m. lange kjørebreen over Waal i uskadt stand enn mens kampene raste i selve Mijmegen. Men da briterne var vel over på nordsiden av Waal begynte den tyske motstanden og gjøre sig gjeldene for alvor. I forståelsen av hvor overordentlig viktig det britiske angrep er har de satt inn alle disponible krafter. Da briterne var kommet nesten frem til Arnhem lykkes det tyskerne å skjære over koridoren ved Elst, midt mellom Nijmegen og Arnhem, men greide bare å holde den avskåret en dag. Mandag meldes at briterne er kommet frem til Lek overfor Arnhem og i mørket har sendt over forsterkninger, og det kan i høi grad trængs. For har landtroppene hatt harde kamper, har luftlandetroppene ikke hatt det bedre. Hovedstyrken av disse blev landsatt ved Oosterbeek, like vest for Arnhem, og en mindre styrke rykket straks frem til nordenden av breen over Lek. En styrke som senere skulde rykke frem for å hjelpe til med å holde breen blev omringet omtrent midtveis. Da de ikke kunde komme frem til breen slo de sig tilbake til hovedstyrkene lenger vest, men kom bare etter svære tap gjennom de tyske linjene. De samlede styrker holdt nu en linje langs Lek som etterhvert skrumpet sammen til 700 meter. Det begynte å bli sannt med mat og amunisjon og torsdag var matrasjonene bare en sjettedel av normalt, mens de samtidig måtte tenke sig omhyggelig om før de fyrte av et skydd. Ved breen i Arnhem holdt 200 mann stand og greide å forhindre at tyskerne fikk sendt tropper sydover mot 2. britiske arme. Været gjorde det umulig å få frem forsterkninger før i slutten av uken, så disse luftbårne tropper har praktisk talt slåss i en uke uten hvil, hele tiden utsatt for tyskernes artilleri. Men etter de siste meldinger mandag er det altså oppnådd kontakt mellom de to armer, og det kjempes i Arnhem. Det er ennå for tidlig å spå noe om kampenes endelige utfald. At briterne vil ta Arnhem er det ingen tvil om, men spørsmålet er bare om operasjonene kan gjennomføres så fort at tyskerne ikke får anledning til å samle for store troppstyrker til motstand - hvis de da har Send avisen videre - - var forsiktig!

noen å samle. Øst for Nijmegen er styrker fra 2. britiske arme rykket inn i Tyskland på to steder, ved Beek og ved Reichwaldskogen. Polske tropper har tatt Ter-Neuzen ved Schelde. I amerikanske arme tok søndag Stolberg og har nu Düren under ild fra sine motordrevne haubitser. Ved Mosel har 3. amerikanske arme slått tilbake kraftige tyske motangrep, mens 7. amerikanske arme møter kraftig tysk motstand ved Epinal, etter å ha satt over ved Moselbrohodet.

Østfronten:

Efter inntagelsen av Tallin fortsatte russerne sin fremrykking vestover og har erobret Baltisiki, Estlands viktigste flåtestasjon. Nesten hele Estland er nu på russiske hender. I sør-Estland har russerne inntatt Pernau ved Rigabukten. Kampene fortsetter i og omkring Varsjava. Russiske styrker har satt over Visla og fått kontakt med den polske hjemmehær. Det meldes om et nytt fremstøt mot Øst-Preussen i Litauen hvor Sovjettroppene har inntatt Mariampol. Finske tropper har omgått flankene på tyske linjer i midt-Finnland, og kjemper sig gjennom byen Suomisalmi. Russiske fly og flåtestridskrafter patruljerer i Østersjøen for å hindre tysk evakuering. I syd har den russiske hær og luftflåte innledet det store angrep på Ungarn. Herfra meldes det om store fredsdemonstrasjoner. Rumenske og russiske tropper er rykket inn i syd-Ungarn efter erobringen av Arad. I Jugoslaven har marskalk Tito vunnet en stor seir ved inntagelsen av Banjaluka i Bosnien. 3000 tyskere blev drept og 69. tyske divisjon tatt tilfange.

Sydfronten:

Tropper fra 8. arme er gått over den siste av Apenninenes utløpere og rykker frem mot Boulogna. Ved elven Marochia var Rimini er all tysk motstand brutt sammen, og allierte tropper står 7 km. nord for byen.

Stillehavet:

Den japanske forsvarsstilling på Manilla er blitt kraftig bombet av tunge amerikanske bombefly fra hangarskip. Dette er opmarsjen til invasjonen av Filipinene. Under denne trefning blev 103 japanske skib ødelagt eller senket, og 405 japanske fly skutt ned. Mandag meldes at japanerne har trukket sin flåte bort fra Filipinene og at deres luftvåben er fullstendig lammet efter de siste slag.

SVENSKE TILTAK MOT TYSKERNE.

Sverige har stengt svensk territorialfarvann i Østersjøen og den Botniske bukt for all fremmed skibsfart. Fredag kom 26. jernbanevogn med fiskefilet som var bestemt til Tyskland i retur fra Kornsjø fordi Svenskene ikke ville tillate gjennomfart.

Mappe 46
Eksp. 105.
Dato 29.9.44.
Avd. 3A-1043/44

Fredsproblemer 3. OPGAVENE.

De oppgavene som vi vil bli stillet overfor efter krigen kan stort sett deles i to grupper: I den første finner vi dem som er bundet av internasjonale avtaler, særlig av militær art. Den andre omfatter sivile spørsmål av nasjonal art og som vi bare kan løse på egen hånd. Til den første gruppen hører først og fremst de spørsmål som henger direkte sammen med krigens avslutning. Hvordan krigen vil slutte her i Norge kan ingen si med sikkerhet. Tre muligheter kan tenkes: 1. Alliert invasjon, 2. Tysk evakuering før våpenstilstanden, 3. Tyskerne blir her til våpenstilstanden og nedlegger våpnene her. Vi for vår del er mest tilbøilig til å tro på det siste alternativ, og i alle tre tilfeller gjelder det spørsmål av rent militær karakter som ikke kan tenkes løst uten hjelp fra våre allierte. Men saken har også en sivil side: oprettholdning av ro og orden. Vi vil ikke ha noen gatejustis. Vi har ikke slåss i disse årene for å få anledning til å bruke nasjonens egne metoder. De som har forbrudt sig skal straffes, men de skal dømmes efter loven. De få quislinger som i desparasjon kan tenkes å bruke våpenmakt er ikke flere enn at en energisk og målbevisst aksjon fort vil kunne sette dem ut av spillet. De militære myndighetene som får ansvaret de første dagene, enten de kommer utenfra eller har været herhjemme, må ved planleggelsen av samtlige tre alternativer legge vekt på dette, ikke av medfølelse med quislingene, men for vårt fremtidige rettsamfunns skyld. For her gjelder i sannhet gamle ord at det er fort å rive ned, men sent å bygge op igjen. Til første gruppe hører også spørsmålet om vår fortsatte deltagelse i krigen. Vi er bundet av avtaler med våre allierte til å være med til siste slutt, det vil si til Japan også er ferdig. I hvilken grad omfanget av vår deltagelse også er bundet av avtaler kjenner vi ikke til, men det er klart at vi må være med i så stor utstrekning som vi kan. Spørsmålet om vår deltagelse i besettelsen av Tyskland er formodentlig også avgjort. Vår fremtidige forsvarspolitik avhenger helt og holdent av hvordan det mellomfolkelige samarbeid blir organisert efter krigen. Det er neppe uenighet om at vi med alle midler, selvom de er beskjedne, må støtte ethvert forsøk på å skape en virkelig effektiv organisasjon med tilstrekkelige maktmidler bak sig til å verne freden mot alle tyske, og andre, angrep. Blir det satt op en internasjonal politistyrke må vi være med i den. Også i enkelte rent sivile spørsmål er vi bundet av forholdet til omverdenen. Det er EN REKKE SPREDTE ARRESTASJONER I DET SISTE OPFORDRER TIL ØKET-FORSIKTIGHET, men send videre.

S I S T E .

Nyhøtene fra London fredag morgen. 5608
Allierte styrker utvider fortsatt korridoren gjennom Nederland. Elst er gjeninntatt og all. tropper er rykket 10 km. videre mot nord. På vestre flanke står britiske patruljer bare 8 km. fra Herzogenbusch. Kanadierne har tatt etadellet i Calais efter kraftig bombing. De møter hard motstand. I Moselle-avåhittet er tre tyske motangrep slått tilbake. Over 1000 bombere med nesten like mange jagere angrep igår Magdeburg, Kassel og Merzeburg, efterat Kassel også var angrepet natten i forveien. 37 tyske jagere blev skutt ned, 49 amerikanske fly savnet. For annen gang på fjorten dager blev det erklært undtagelsestilstand i Danmark igår. 400 er arrestert. Danske fabrikker flyttes til Tyskland. Russerne medler at hele vestkysten av Estland er ryddet, 50 steder blev befridd igår. Styrker fra øst og nord slutter sig sammen om Riga som er innenfor synsvidde. I Varsjava er en del av byen opgitt. Fra Moskva meldes at russiske styrker har fått tillatelse til å gå inn på Jugoslaviske område som grenser til Ungarn. Avtalen berører ikke siviladministrasjonen som fortsatt ligger under nasjonalkomiteen. Øket aktivitet i Hellas. Efter konferanser i Italia mellom greske myndigheter og den allierte overkommando er en britisk general utnevnt til sjef for de militære styrker som kjemper mot tyskerne i Hellas. I Italia er all. tropper gått over Rubicon på 20 km. bred front.

truffet internasjonale avtaler om valutastabilisering. Det samme gjelder vel visse handels og sjefartsproblemer, men på disse områder er vi for mesteparten honvist til vår egen foretaksomhet. Hermed er vi kommet over til de sivile spørsmål som vi selv må ta op, og av hvis løsning så meget avhenger. Det gjelder oppgjøret med quislingene, overføringen av alle "tyskerarbeiderne" til ordinær virksomhet, gjenoppbyggingen, utdannelsen av den ungdommen som er vokst op i disse årene. I de neste nummer vil vi komme tilbake til disse spørsmålene.

Det fortolles med krav på pålitelighet at professor i pressevitenskap, tysk dr. Eyvind Mehlo har meldt sig ut av partiet. Ubekreftede meldinger vet også å fortelle at han har rystet "fedrelandets" støv av sine føtter og gått over grensen til Sverige.

DEN ANSIVEREN som vi advarte mot forleden heter ikke Vebø, men Wabø. Han er mekaniker hos vernemakta.

MELLEM 2 OG 3 MILLIONER ALLIERTE SOLDATER
PÅ VESTFRONTEN.
Churchill om den aktuelle situasjon.

Churchill talte igår for et tett besatt underhus om krigssituasjonen. Han begynte med å fremheve den fuldstendige forandring i bildet på Vestfronten som var intruffet i de syv ukene Underhuset har hatt ferie. Som ved et trylleslag er Frankrik, Belgia og store deler av Nederland befridd. Befrielsen har kostet Tyskland 400 000 drepte og sårete og 500 000 fanger, mens henimot 200 000 mann langs Nederlands kyst er i fare for å møte samme skjebne. Dette var frukten av kampene i Normandie som var det mest avgjørende enkeltslag i denne krig.

Churchill hyldet i. all. luftlandearme som har kjempet så tappert ved Arnhem. Prisen var for stor, men ofrene var ikke forgjeves. Takkot være deres heltedige kamp var den viktige broovergang ved Nijmegen sikret og faste stillinger etablert nord for den største av Rhinens nedre armer.

Om de allierte styrker i vest fortalte Churchill at det første invasjonssøgn blev utsatt 250 000 mann! Etter 20 dager var det satt i land en million og nu var det mellom to og tre millioner allierte soldater ved Vestfronten. Forholdet mellom briter og amerikaner var som to til tre, men regnet en Italiafronten med var det omtrent like mange britiske og amerikanske tropper på fastlandet. De alliertes tap etter invasjonen var for britene 90 000 falne, sårete og savnede og for amerikanerne vel 145 000 mann.

I anledning av Stalins anderkjennende omtale av kampene i vest, vilde Churchill gjerne understreke at russerne holder og slår langt større styrker enn de allierte kjemper mot i vest. Når dertil kommer de enorme tap russerne har hatt, bærer russerne langt den største byrde i landkrigen.

Under omtalen av felttoget i Italia som nu er nådd Posletta med økte muligheter for å tilintetgjøre Kesselrings arme, fortalte Churchill blandt annet at en jødisk avdeling kjemper i 8. arme. Intet vil være naturligere enn at denne også deltar i besettelsen av Tyskland. Når det gjaldt å vurdere resultatene måtte en ikke glemme hvor meget de allierte kunne takke tyskernes feil. Den tyske propaganda takket forsynet som hadde reddet Hitler 20. juli.

Fra et militært synspunkt måtte en være enig. Det vilde være sånd om vi ikke i den avgjørende sluttkamp skulde ha med oss det eiendommelige militærgeni til korporal Schickelgruber som vi kan takke så meget for vår seier.

Churchill vilde ikke gjette på hvor lenge krigen vilde vare. Mange med militær innsikt mener at den vil være slutt innen utgangen av 1944, "men ingen, og slet ikke jeg, kan garantere at det ikke også vil gå med noen måneder av 1945.

Hvis Tyskland ikke kapitulerte, men fortsatte å kjempe også etterat deres armer var brutt sammen, kunde det kanskje bli nødvendig at de allierte erklærte at krigen var slutt og at en periode var begynt da en opptok jakten etter banditter og krigsforbrytere.

Fra møtet i Quebec fortalte Churchill at man blandt annet var blitt enige om å sende en stor del av den engelske flåten til Stillehavet til kampen mot Japan. Om samarbeidet ellers uttalte han at det aldri har vært mer intimt og effektivt mellom de tre stormakter. Selvfølgelig var det forskjellige opfatninger, men ingen større uoverensstemmelser som hadde innvirket på planene fra Teheran. Han vilde ikke legge skjul på at vestmaktenes opfatning ikke falt sammen med Russlands når det gjaldt Polen. Men de allierte var enig i Russlands ønske om et sterkt, uavhengig og vennligsinnet Polen, og det var klart at det måtte foretas territoriale endringer. Det krevde Russlands sikkerhet, men Churchill håbet at det vilde være mulig å få istand en polsk regjering som kunde anerkjennes av alle tre stormakter. Churchill nevnte at det var naturlig at Russlands stemme var den sterkeste under forhandlingene med Romania og Finland og fremhevet at våbenstillingsbetingelsen var tegn på russernes mætehold. For Bulgaria holdt de allierte nu på å utarbeide passende vilkår. En måtte her ikke glemme bulgarernes gemene behandling av grekere og jugoslavere. Noen av de værste krigsforbrytere fantes i Bulgaria.

ARNHEM - HVAD BETYR DET ?

Efter 10 dagers heltedige kamp måtte de luftbårne styrker i Arnhemområdet natt til mandag trekke sig tilbake sør for Lek. Av 8000 mann kom 2000 tilbake, 1200 sårede måtte efterlates. Sanitetsmannskaper og offiserer blev hos dem. Tyskerne forskanset sig nu på nordbredden av Lek, mens britene har utvidet sitt fotfeste på sydsiden. Vest for korridoren har de rykket frem i retning av Herzogenbusch. Tilbaketrekningen fra Arnhem er et lokalt nederlag. Men det fjerner ikke trusselen mot tysernes høire flanke. Ved sin utholdenhet har luftlandearmen gitt 2. britiske arme tid til å sikre broen ved Nijmegen. Skulde tyskerne opna noe vesentlig måtte de forfølge seieren ved Arnhem med et kraftig støt mot den britiske korridoren i sydøst-Nederland, men det er intet tegn som tyder på at de er istand til det. Tvertimot ser det ut til at de trekker sig tilbake over Maas i dette område. Sydfronten: De allierte har landet i Albanien både fra luften og sjøen. Flere sør-Dalmatiske øer er allerede besatt av marskalk Titos styrker i samarbeid med de allierte.

Fredsproblemer 4.

ARBEIDSLØSHET - GJENOPBYGGING.

Det er farlig å si: det første som må gjøres, - men en av de sivile hovedoppgavene i den første tiden efter våpenstillstanden blir å forhindre at de nuværende forvirrede forhold på arbeidsmarkedet utvikler sig til rent kaos. Det er en avgjørende betingelse for at vi kan komme over i ordnede forhold at alle indirekte og direkte "tyskerarbeidere" føres over i normal virksomhet uten at vi kommer ut i massearbeidsløshet.

Vi må være på det rene med at det alminnelige bedriftsliv ikke med en gang kan beskjefte store mengder arbeidere. Det vil først kunne skje etterhvert som råstoffene kommer igjen. Det må derfor i første omgang bli det offentlige som skal skaffe arbeid. Dette må skje øyeblikkelig, og det må skje der hvor arbeidene befinner sig. I første rekke må veivæsenet overta den ledige arbeidskraft, dernest jernbanens anlegg. Ved denne lokale igangsetting av arbeid vil det ikke kunne hindres at det enkelte steder blir satt igang arbeid som godt kunde vente til fordel for mere presserende andre steder. Men det gjelder om i første omgang er å forhindre arbeidsløshet og kaos. Etterhvert som tiden går vil det bli anledning til å foreta den nødvendige tilpassing, eventuelt avkaffing av de igangsatte arbeider.

Gjenopbyggingen vil i lange tider krevde adskillig arbeidskraft. I hvilken utstrekning denne kan komme igang med det samme, avhenger av om det er noe ledig arbeidskraft på stedet, og om det foreligger ferdige planer. Grovere anleggsarbeid vil vel de fleste steder kunne settes igang. Eftersom situasjonen på arbeidsmarkedet avklares, må gjenopbyggingen få fortrinnsrett foran andre offentlige arbeider. Vi gjentar onnu en gang: det som det i første rekke kommer an på er å få arbeidet igang. Alle offentlige myndigheter i landet som kan skaffe beskjefte av en eller annen art må ha planene klar til å kunne sette igang, bokstavelig talt med timers varsel. Hvordan finansieringen skal foretas mellom stat og kommune får avgjøres senere.

Et annet arbeidsspørsmål som vel delvis må kunne løses nokså fort, er spørsmålet om i hvilken utstrekning de ikke militære anlegg som tyskerne har satt igang, bør fullføres. I de regnestykker som settes opp må hensynet til å skaffe arbeid i den første tiden vil legges vesentlig vekt. Likledes i hvilken grad anleggene i fremtiden kan bidra til å skape lønnsom virksomhet. De øyeblikkelige omkostninger må ikke hindre oss fra å løse en akutt vanskelighet, og heller ikke fra å arbeide på lang sikt.

S I S T E :

Nyheterne fra London tirsdag morgen.

Amerikanernes angrep ved Aachen fortsetter. Lenger syd har 1. arme tropper tatt Grevenmacher på grensen mellom Luxembourg og Tyskland og støter videre mot Trier. Ellers opprettholdes overalt jevnt press mot Sigfriedlinjen. I Nederland er tyske angrep mot korridoren vist tilbake. Britiske styrker har lokal fremgang vestover. Tropper fra vest rykker nu frem på nordsiden av Turkhoutkanalen. Tyske konvoier utenfor Nederland angripes av britiske torpedobåter og fly. Eisenhower har sendt ut en advarsel til befolkningen på øyene utenfor Scheidemundingen om konsentrert bombing mot militære mål der i den nærmeste fremtid. De som kan nå komme sig veik, og de andre må søke sig lengst mulig veik fra militære mål. Det advares også mot å oppholde sig i de lavestliggende områder av hensyn til faren for oversvømmelser. Ingen vesentlige forandringer på syd og østfronten.

I september kastet det britiske strategiske luftvåpen 55,000 tonn bomber mot tyske mål. Derav kastet Mosquitofly over 100 2tonns bomber mot Berlin.

SVERIGE OG KRIGSFORBRYTERNE.

Sverige har fått sitt første krigsforbryterproblem å stille med. Den tidligere sjef for det finske statspolitiet, Antoni, som rømte fra Finland for 14 dager siden er tatt i forvaring av politiet i Stockholm. Antoni samarbeidet intimt med Gestapo og har tatt aktiv del i jødeforfølgelsene. Den svenske justisminister opplyser at det om kort tid vil bli avgjort hvad det skal gjøres med Antoni, i henhold til den svenske regjeringens stilling til krigsforbryterne.

UROEN I DANMARK.

I anledning av den alminnelige uro i Danmark har Det danske friheteråd sendt ut en advarsel hvor det blandt annet heter at det er grunn til å tro at den tyske politigeneral Panke er interessert i å fremkalde nye uroligheter for å lokke frem de danske motstandsgrupper. Det gjelder derfor å holde hodet kaldt og undgå overilte handlinger. De lokale grupper innskjerpes å foreta omhyggelige undersøkelser av alle opfordringer til streik for at falske oprop kan bli avslørt. Fra Stockholm meldes at store, meget sterkt bevoktede jernbanetog fører maskiner fra danske fabrikker til Tyskland.

ARBEID FOR AVISENS SPREDNING - MEN GLEMM IKKE AT DET GJELDER Å VÆRE FORSIKTIG !